

No. 11

jun 2012.

POLIINFO

list učenika i profesora Politehničke škole
a Politechnikai Iskola tanulóinak és tanárainak lapja

kuda idu
MATURANTI?

BISERI GYÖNGYSZEMEK

profesor: Kako biste definisali večnost?

učenik: Večnost je kad čekam da moj deda izađe iz WC-a!

tanuló: Jóska Zsuzsika ölébe borult, és egymásba találtak.

tanár: Kommentár nélkül.

tanuló: ... ekkor Zsuzsi levette álmaszkját...

tanár: Igen, a maszkot is álcázni kellett!

profesor: Šta znače Lorkini stihovi "zeleno, volim te zeleno"?

učenik: Da su ga oteli vanzemaljcil

tanuló: A lány arra is gondolt, hogy lelövi magát és aztán Jóskát.

tanár: Jóskára nézve ez valóban jobb végeredmény.

učenik I: Da li u srpskom jeziku postoji reč za onoga koji jedini preživi brodolom?

Učenik II: Čak Noris!

tanuló: A szülők nem tudták volna mit adni neki [ti. Jóskának], ha feleségül megy.

tanár: Móncz Zsigmond regényében a nő horogja a nadrágot.

profesor: šta znači pasti u sevdah?

učenik: U bunar!

učenik: Grci su na vazama slikali menduze.

OKO ŠKOLE - AKTUALITÁSOK

4 - 8 str.

PEDAGOŠKO ČOŠE - PEDAGÓGUSSAROK

9 str.

ZNANJE PUTOVANJE - UTAZÁSOK

10 - 12 str.

ARHITEKTURA - ÉPÍTÉSZEZET

13 - 15 str.

KULTURA - KULTÚRA

16 - 23 str.

SLOBODNO VREME - SZABADIDŐ

24 - 27 str.

EKOLOGIJA - ÖKOLÓGIA

28 - 29 str.

PRIČAM VAM PRIČU - MESÉLEK

30 - 31 str.

SPORT - SPORT

32 - 33 str.

MOJE SELO VESELO - AZ ÉN VIDÁM FALUCSKÁM

34 - 35 str.

direktor: **Iso Planić**

glavni i odgovorni urednik, urednik redakcije na srpskom jeziku: **Branka Jovičić**

urednik redakcije na mađarskom jeziku: **Regina Mora**

tehnički urednik: **Tihomir Zoraje**

lektor i korektor tekstova na srpskom jeziku: **Dijana Krtinić**

lektor i korektor tekstova na mađarskom jeziku: **Regina Mora**

grafički dizajn, prelom i montaža: **Tihomir Zoraje, Mirjana Mitrić**

naslovnna strana: **Mirjana Mitrić**

fotografija: **Ivana Mamužić**

unos teksta: učenici i profesori Politehničke škole

štampa: Grafička radionica Politehničke škole

Tiraž: 500 primeraka

e-mail: **politehnickasu@hotmail.com**

sajt škole: **www.politehnickasu.edu.rs**

КУДА ИДУ МАТУРАНТИ?

*“Никад немој да се враћаш кад већ једном у свет кренеи.
Немој да ми нешто петљаш. Немој да ми хоћеш-нећеи.”*

Мирослав Антић

УМЕСТО УВОДА

Пред нама је крај још једне школске године и још један, 11. број школског листа „Полиинфо“. У њему, као и увек, радови ученика Политехничке школе - креативност спакована у приче, песме и цртеже... Из године у годину, ђаци расту, развијају се и мењају, а са њима расту и њихови снови, жеље, хтења. То је потка на којој правимо школске новине као збирку најразличитијих ђачких радова. За сваког ученика једном стигне један мај који доноси дане одлуке - куда и како даље? У даљини магла и тек обриси циља; у подсвести Селимовићева мисао да је „човјек проклет, јер жали за свим путевима којима није прошао“. Ипак, време не чека и одлуке се морају доносити. Неко ће до зацртаног циља стићи брзо, енергично и стреловито, неко несигурно и плашљиво, а неко ће застати негде на пола пута и кренути новим - пречицом или странпутицом, ко зна?! Нико у рукаву не држи одговоре на питања који су циљеви и путеви прави. Свако мора да их открива сам. Оно што је на том путу самоспознаје важно, јесте да схватиш да је сваки постигнут циљ, сваки завршетак, заправо, један нови почетак, али и да је „онај ко погоди циљ, промашио све остало.“

Редакција

Идем у непознати део живота
који се зове самосталност.
Стићи ћу на једно место које
се зове посао. Радује ме само
то што постоји међуфаза -
факултет.

Планирам да
одем што
даље... Можда
се једног дана
вратим...

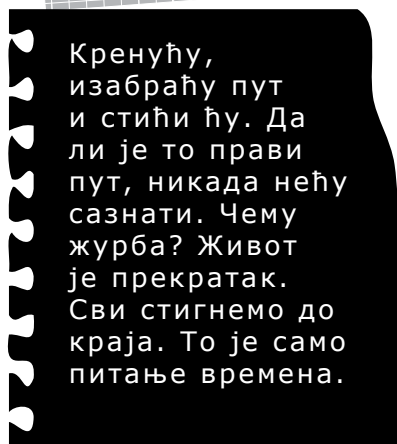
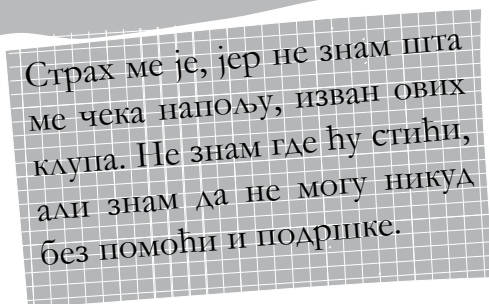
Сви ми идемо
у потрагу
за срећном
звездом.

Куда води
овај пут?
Навигација
не помаже,
путоказа
нема...

HOGYAN TOVÁBB?

*“Bár zord a harc, megéri a világ,
ha az ember az marad, ami volt:
nemes, küzdő, szabadlelkű diák.”
Ady Endre*

HOGYAN TOVÁBB?

Sokszor teszem fel magamnak ezt a kérdést. Hogyan is tovább? Nehéz eldöntennem, melyik a helyes út, melyik úton induljak el, mivel a lehetőségek tárháza nagy. Már ezer véleményt és tanácsot hallgattam meg, de bizonytalan vagyok. Ami azt illeti félek is, mert ez a lépés egész életünket meghatározza, azt mondják, és én elhiszem.

Szabadka utcáin sétálva jutnak eszembe ezek a gondolatok, az iskolám felé közeledem. Ezek mellett a gondoltok mellett felmerül bennem az is, hogy lehet, hogy utolsó iskolaéveimet töltöm Szabadkán. Abban a városban, ahová annyi szép és jó élmény köt. Bárhogy is alakuljon az életem, akár Szabadkán, akár máshol folytatom tanulmányaimat, Szabadka a szívemhez nőtt örökre.

Lassan beérek az iskolába, megszakad a gondolatmenetem, iskolatársakkal találkozom. De a beszélgetések témája révén hamar visszaváltok, most már többedmagammal, a továbbtanulásra, az elvételre és a bizonytalanságra. Sok osztálytársam Magyarországon folytatja tanulmányát, és ők már döntöttek, hogy hogyan tovább, átadták jelentkezésüket.

Gyorsan telnek a napok, a hetek, és számunkra lassan vége a középiskolának. Mindenki elindul azon az úton, amelyet a legjobbnak tart, amelyik út az álma megvalósításához vezet. Remélem, jól döntök én is és az osztálytársaim is! Csak azt sajnálom, hogy elszakadok tőlük, de másrészt viszont új emberekkel találkozom, egy új világot ismerek meg az egyetem kezdetével. Biztos jó lesz!

ДАН ШКОЛЕ

Прослава Дана Политехничке школе ове године била је у знаку јубилеја - у четвртак, 26. априла 2012. године, свечано је обележена десетогодишњица рада школе под данашњим називом.

Дочекали смо многобројне госте који су у пријатној атмосфери присуствовали отварању изложбе слика наставника Жељка Гарића и Срђана Милодановића, представљању најуспешнијих ученичких радова и легата Ласла Бале, некадашњег директора ове школе, као и музичко-сценском програму који су припремили ученици наше школе. Директор школе Исо Планић подсетио је присутне на историјат школе и дугогодишњу традицију и значај који у нашем граду имају занатска и техничка занимања. Током свечаности је директор школе потписао уговор са Небојшом Даковићем, директором ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“ - Суботица, којим је школи донирано комби-возило за ученичке потребе и унапређење практичне наставе.

Било је лепо и весело, а део те атмосфере дочараће вам фотографије са прославе...

Отварање сликарских изложби наставника Политехничке школе

Изложба ученичких радова

Дијана Кртинић, професор

ISKOLANAP

2012. április 26-án iskolánk napját ünnepeltük. Az idén még az is emelte e nap jelentőségét, hogy a Politechnikai Iskola tíz éve létezik és működik ezen a néven.

Sok vendég érkezett az ünnepségre, akiket kellemes légkörben fogadtunk. Két kollégánk, Željko Garić és Srđan Milodanović képművelését tekinthették meg a jelenlévők, valamint a tanulóink jelentős és sikeres munkái voltak kiállítva, és egykori igazgatónk, Balla László könyvgyűjteménye. A kiállítás megnyitása és megcsodálása után színes iskolánapi műsorral folytattuk az ünnepséget. Igazgatónk a beszédében megemlékezett az iskola történetéről, a múltban és a jelenben elfoglalt jelentős helyéről, hiszen az iskolánkból az évek során sok szakmunkás és technikus indult az életbe. Ezt követően igazgatónk a szerbiai posta képviselőjével szerződést kötött, mely során a vállalat egy kombi gépkocsit ajándékozott az iskolának, melyet az oktatásban, főleg a gyakorlati oktatásban felhasználhatnak a tanulóink.

Kellemesen és vidáman telt ez a számunkra fontos és jelentős nap, s ezt az ünnepségről készült fotók is alátámasztják.

Директор Исо Планић потписао је уговор о донаторству

Цена са приредбе

Móra Regina, tanár

Interjú: De Negri Ibolya, tanár

TANÁRUNK: TANÍT, NEVEL, SZERVEZ

Tanárnőnkkel, De Negri Ibolyával beszélgettünk az iskolai és szabadidős tevékenységeiről.

–Hogyan jutott arra a gondolatra, hogy a tanári pályára lépjen?

–Nem is gondoltam, hogy tanár leszek, de miután elvégeztem az építészeti egyetemet, egy évet tanítottam egy általános iskolában mint fizika és technika szakos tanár. Ezután lehetőségem adódott, hogy középiskolában taníthassak. Már

22 éve ez a munkám, ami mára már a hivatásommá vált. Kötelességemnek érzem, hogy a diákokat ne csak tanítsam, hanem neveljem, és bevezessem a kulturális körökbe.

A diákokkal

–Pályája kezdete óta mi változott az oktatásban?

–Mikor elkezdtem tanítani, a diákok többet igyekeztek, elszántabbak voltak. Most, hogy megjelent a számítógép és az internet, egyre több információhoz jutnak, és mindez minimális erőfeszítésükbe kerül. A technika modern vívmányait fel kell használnunk az oktatásban is, hogy a tanár munkája kövesse az időszerűséget. Úgy érzem, hogy a tanítási módszerek nem elég korszerűek.

–Szabadidejében mivel foglalkozik?

–A szabadidőmet igyekszem a családommal tölteni, és ez mellett az Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesületének vezetésére is marad időm. Ez egy 17 éve működő civil szervezet, amely a magyar nyelven való oktatás színvonalának emelésére törekszik. Szeretem ezt a munkát, mivel kreatív. Pedagógusképzéseket szervezünk, és diákok számára különféle vetélkedőket rendezünk. Sok munkával jár, de egy jó csapattal sikerül megvalósítanunk az elképzeléseinket.

–Ki tartozik a jó csapatába, akikkel mindezt sikerül megvalósítania?

–Osztálytanítók, általános és középiskolai tanárok alkotják az Egyesület elnökségét.

–Kik az Egyesület tagjai?

–Az Egyesület tagjai a vajdasági pedagógusok: óvodapedagógusok, tanítók és tanárok a Vajdaság különféle helységeiből. Tehát mindenki, aki oktatással és neveléssel foglalkozik, tagosodhat, és részt vehet a rendezvényeinken.

–Miből él ez a civil szervezet?

–Pályázatok útján tudjuk megvalósítani a programokat.

–Mivel foglalkoznak, és milyen rendezvényeket szerveznek?

–Legnagyobb rendezvényünk a Nyári Akadémia, amin körülbelül 250 pedagógus szokott részt venni, illetve más

Közoktatási Konferencia, 2012

évközi továbbképzések. Továbbá az Általános Iskolások Művészeti Vetélkedője, melyet tavasszal szervezünk, ezen kívül a honismereti verseny, a Himnusz/Szózat szavalóverseny, amely Kárpát-medencei szintű.

–Az iskola és a család mellett, hogy jut ideje az Egyesület vezetésére is?

–Nagyon jó időbeosztással kell megszerveznem a napi, a heti és az egész évi teendőimet, mert a családot se szeretném háttérbe szorítani. Két lányom van, akik szintén abban a korban vannak, mikor még oda kell rájuk figyelni, és őket is irányítani kell. Szabadidőmben még, ha lehetőségem van rá, szeretek utazni, bár ezek szakmai illetve tanulmányi kirándulások szoktak lenni.

Reméljük, hogy még sokat hallunk a szervezet működéséről, valamint sok sikert kívánunk a további iskolai munkájához, és reméljük, hogy továbbra is megtalálja az egyensúlyt a munka és a család között!

Gasztány Nóra, Szabados Réka AT 22

ОДНОС ИЗМЕЂУ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА

"Две најважније ствари на свету јесу друштвом управљати и дете добро васпитати."

Љубомир Ненадовић

илустрација: Милица Тепавац ГФТ 2/13

У школи се одвија интеракција између ученика и наставника, и ако је она обострано коректна, смањује се утицај ризичних фактора и код једних и код других.

Школа, иза породице, заузима средишње место у животу сваког ученика.

После породице, школа је друго природно окружење.

Резултати једног истраживања показују следеће:

- 3,6% ученика задовољно је школом као својим окружењем

- 25% ученика незадовољно је школом

- 70% ученика показује симптоме страха од школе

- 75% ученика има негативан став према наставницима

Годишње преко петсто ученика напусти даље школовање.

Мора се узети у обзир да су деца и млади најздравији део популације, али су они и најрањивији део популације.

Наставник и ученик могу имати следеће односе:

- зависан
- позитивно укључен
- дисфункционалан
- функционалан (просечан)
- љутито - зависан
- неукључен.

Код зависног односа постоји љутња, сукоб, недостатак пажње и бриге, и тада преовлађују негативне емоције и комуникација је веома оскудна.

Код позитивног укључења, ученик се осећа сигурно и удобно у школи, показује зависност од наставника (али не претерану), а наставник показује бригу за ученика и блискост.

Дисфункционалан однос је веома тежак и за комуникацију и за емоције и код ученика и код наставника,

јер у овој врсти односа преовлађује сукоб, љутња, неразумеваше, вређаше.

Љутито-зависан однос подразумева да ни ученик ни наставник не воде рачуна о међусобној комуникацији нити о емотивним стањима, па овде провлађују сукоби, недостатак пажње и бриге, и зато преовлађују негативне емоције и веома оскудна комуникација.

Код неукључености не постоји никаква жеља од стране ученика за комуникацијом са наставником, ученик не поставља никакве емоционалне захтеве, а наставник остаје флегматичан према таквом односу ученика.

Школа би требало да развије осећања поверења, да исказује спремност за социјалну интеракцију, отвореност према ученицима и да има способност прилагођавања према овој популацији.

У односу наставник–дете (ученик), дете је мање зрело, па одговорност за квалитетне односе није пропорционална (наставник сноси знатно већу одговорност). Наставник је зрела, изграђена личност и зато је његова улога у комуникацији и емоционалној повезаности са учеником далеко већа. Ако наставници то прихвате као необориву истину, онда ће се можда и статистика променити, јер 80% деце пре поласка у школу има позитивно мишљење о себи, а након пет година школовања само 20% ученика има позитивну слику о себи. Наставници би требало да знају да њихова непрестана пажња усмерена на негативно понашање ученика само поткрепљује такво понашање. Наставник је помагач, а не управљач.

Школско окружење је место у којем наставници и ученици брину једни за друге, активно суделују у различитим активностима, одлучују заједнички, имају осећај припадања школи, и деле исте циљеве и вредности.

ПУТОВАЊЕ ПО ЕВРОПИ

Катедрала Света породица (Саграда фамилиа) у Барселони

Сви маштају о лепом и великом путовању. И ја сам дуго сањала о оваквом путовању и, за не поверовати, жеља ми се остварила - прошлог лета сам посетила неколико европских држава и упознала много лепих градова.

Моја авантура из маште отпочела је првих дана августа. На пут сам отишла преко цркве, а повод је био Светски сусрет младих са папом. Дан поласка био је диван, сунчан и за мене неизмерно важан - први пут сам остављала породицу на дужи период, тачније, две недеље. Уследило је путовање: Хрватска, Словенија, Италија, Француска, и на крају - Шпанија. Поред толико градова кроз које смо прошли, Барселона је оставила најјачи утисак на мене, како због своје лепоте, тако и због своје гостопримљивости. Тамо смо посетили катедралу Света породица (Саграда фамилиа) коју је осмислио Антонио Гауди, најславнији архитекта Барселоне и један од најзначајнијих светских архитеката који је икада стварао. Ова катедрала је, једном речју, божанствена! У њој сваки стуб, а вероватно

и сваки каменчић има своје значење. Дванаест нижих торњева представља апостоле, четири торња еванђелисте, највиши Исуса Христа, а мало нижи Свету Марију. Повезаност Бога са људима приказана је и изнутра. Дан проведен у Барселони никада нећу заборавити, остаће у мојим мислима заувек, као прва љубав...

Након Барселоне, уследио је предивни Марсеј, један од највећих лучких градова Европе. Дуго ћу памтити ноћ када су нас водичи обрадовали купањем у Средоземном мору под ведрим небом и Месецом сјајним као дукат. Вода као огледало под сјајном месечином, а ми у њој... Предивно и незаборавно...

Свему је дошао крај и кренули смо кући, тужни што се све завршава. Овај доживљај ћу заувек памтити, не само због предивних успомена које сам стекла на овом драгоценом путовању, већ и због осећаја среће када сам стигла кући. Схватила сам да је свет леп, али далек и туђ, и да је мој свет овде код куће, где је све познато и где нисам странац.

Анамарија Кричковић ВТ 3/3

KROZ VENECIJU I VERONU

Početak godine imao sam priliku da posetim dva čuvena italijanska grada - Veneciju i Veronu. Sve ono što sam tamo imao prilike da vidim i doživim, ostaće zauvek urezano u moje sećanje.

Venecija

Veneciju su oduvek posećivali umetnici, čak i onda kada je bila prava avantura stići do nje kočijama i konjima. Obilazila su je velika imena poput Getea, Mocarta, Šekspira, Brodskog... Iz toga možemo da zaključimo da je Venecija definitivno grad inspiracije. Svake godine doniraju se velike sume novca za izgradnju bedema kako ovaj grad ne bi potonuo. Gledano iz ptičje perspektive, Venecija ima oblik ribe lista. Kanal Grande je saobraćajna arterija grada. Zanimljivo je da je Venecija ostrvo sastavljeno od više malih ostrva povezanih mostovima kojih ima preko četristo, tako da drumski saobraćaj uopšte ne postoji. Bilo je lepo bar za trenutak odmoriti se od gradske buke, jer u celoj Veneciji nema nijednog automobila. Svuda oko sebe video sam gondolijere sa velikim šesirima u tradicionalnoj nošnji kako mame turiste da izdvoje 80 evra i provozaju se u njihovim gondolama. Sve je podređeno interesima turista. Nekada su tu postojale pekare, prodavnice, obučari, bunari... Danas je sve u funkciji turizma. Kroz ceo grad nailazite na prodavnice venecijanskih maski i suvenira, restorana i kafića. Video sam i Kazanovinu tamnicu, a zatim prešao preko Mosta uzdisaja. Svi odmah pomisle da je most dobio ime po nekoj romantičnoj priči, ali je reč o mostu preko koga su zatvorenici išli na izvršenje smrtne kazne. Veoma značajna venecijanska građevina je i Crkva Svetog Marka, ispred koje se uvek nalazi ogroman red turista koji čekaju da kupe ulaznicu. Na pjaceti Svetog Marka smo obišli veličanstvenu gotsku Duždevu palatu od mermerna i usput čuli neverovatne priče vezane za intrige, čuvene balove i duždeve... Zanimljivo je da se do Venecije može stići jedino vodenim prevozom, tj. vaporetom, kojim smo svaki dan dolazili iz obližnjeg letovališta Lido di Jesolo, u kom smo bili smešteni.

Ipak, sve što je lepo kratko traje. Putovanje se brzo završilo, a osećanja se ne mogu opisati rečima. Veneciju treba uživo videti i doživeti. Nemojte čekati da je proguta voda. Požurite!

Verona

Verona je, posle Venecije, drugi grad po veličini u pokrajini Veneto. Ona je svetski poznata kao mesto u kome se odvija radnja Šekspirove drame "Romeo i Julija", pa ga često nazivaju i "gradom romantike".

Stigavši u Veronu, obišli smo trg Bra - glavni gradski trg sa prelepim parkom u centru, zatim Palatu Barbieri, a onda stigli do meni najzanimljivijeg dela tj. Rimske arene. Rimska arena u Veroni datira iz 1. veka i druga je po veličini u Italiji. Ovo je jedna od najbolje očuvanih arena i mogla je primiti 22.000 gledalaca, a danas se koristi za razne priredbe. Šetajući dalje, obišli smo i trg Sinjorija sa spomenikom Dante Aligijeriju, grobnicu porodice Skala (vladarska porodica Verone) i, naravno, Julijinu kuću sa prelepim balkonom. Legendarna Julijina kuća nalazi se u blizini Trga del Erbe, na adresi Via Capello 23. Zidovi i prozori oko terase izlepljeni su hiljadama poruka, koje zaljubljeni turisti ostavljaju za sobom, a jedna dojka na Julijinoj statui je ispolirana, kako bi je turisti dodirnuti "za sreću". Jedna od zanimljivosti je da se u Veroni svake godine održava najveći svetski sajam kamenja. Na mene je Verona ostavila slabiji utisak od Venecije, možda zato što smo se u njoj zadržali samo nekoliko sati, ali je, ako Vam se ukaže prilika, svakako treba da je obiđete i doživite.

Pod mostom Rialto u Veneciji

Venecijanski gondolijeri

Rimska arena u Veroni

VIDÁMSÁG ÉS BUDAPEST

Hősök tere

Nem kell feltétlenül napokat utazni busszal, vonattal stb. vagy éppen repülni ahhoz, hogy az ember egy kicsi többet, vagy mást lásson a saját „élőhelyéhez”, városához, falujához képest! Mi is így voltunk ezzel a nyomdaipari szakosokkal tavaly ősszel, amikor ugyanis meglátogattuk a jó öreg Budapestet. A fő ok amiért a magyar fővárosba utaztunk, az a Hungexpo, ezen belül a Printexpo, a nyomdaipari kiállítás.

Tehát azon a bizonyos novemberi napon a hajnali indulás és a jó hosszú határátkelős várakozás ellenére is épségben megérkeztünk. Utunk első célpontja természetesen a kiállítás, hogy pontosan fejezzem ki magam, a Printexpo Nemzetközi Nyomdaipari Szakkiállítás volt. Itt megtekinthettük mindazt a gyakorlatban, amit már elméletben mind „megtanultunk”. Például láthattuk az újfajta nyomdaipari gépeket, berendezéseket, irodatechnikai dolgokat, a digitális technológia a fotó-, video-, nyomdatechnika részét, valamint a nyomdaipar sokszínűségét, alkalmazhatóságát.

Következő megállónk a Hősök tere volt. Aki már járt ott, az ismeri a tér megkapó és különleges hangulatát. Az óriási téren szinte elveszik a korzózó tömeg. Így a helyet kihasználja a sok gördeszkás és görkorcsolyás, és persze mi a szobrokon csimpaszkodva pár fénykép erejéig, de a Vajdahunyadvárában lakó szobrok sem panaszkodhattak, ami

a fényképezkedést illeti.

Harmadik állomás a Halászbástya volt. A kilátóteraszokról látható budapesti panoráma egyszerűen magával ragadó élmény. Miután körbejártuk a Halászbástya minden zegét-zugát, újra buszra szálltunk.

A buszon kipihenhetjük a „nagy” fáradalmainkat, és újult erővel indultunk a Camponába, ami egyben a budapesti utunk utolsó állomása volt. Itt ellátogattunk a Tropicáriumba, és láthattuk földünk érdekesebbnél érdekesebb vízi állatait. Ezután pedig következett még egy órányi „shopping örület”, ergo mindenki kénye-kedve szerint sétálhatott a Campónában. Szerencsére senki sem tévedt el (legalábbis nem panaszkodott azóta senki, hogy valaki eltűnt volna), úgyhogy mindenki újból elfoglalta a saját kis ülőhelyét a buszon. Kezdetét vette a nagy hazautazás, és mint minden jól sikerült kirándulásnál, legtöbbször próbálták még kihasználni a maradék időt a buszban, de volt olyan is, akit kifárasztott ez a mozgalmas nap, és átaludta a hazautat. Szerencsére hazafelé már gyorsan átjutottunk a határon.

De ami a lényeg, itthon mindenki elégedetten és mosollyal az arcán lépett ki a buszból maga mögött tudva egy kellemes és hasznos napot.

A SZABADKAI ZSINAGÓGA

A szabadkai zsinagóga régen

A szabadkai zsinagóga napjainkban

Gondolatok már rá, hogy talán az épületek is éreznek? Rohanó életünkben kevés olyan ember akad, aki munkába igyekezve vagy egyszerűen csak az utcán sétálva feltekint az épületekre, és alaposan meg is nézi azokat. Vajon hány ember van, aki tudja is, hogy valójában mi is vesz körül minket?

Szabadka város egyik utcájában, a Jakab és Komor téren áll egy zsinagóga. Biztosan sokan elhaladtak már mellette, de vajon meg is nézték? Egy régi, ütött-kopott épület, gondolják sokan, pedig véleményem szerint annál sokkal több. Maga a történelem. Ha ránézek, magányt látok. Épületek veszik körbe, de mégis elkülönül a többitől. Néha úgy érzem, ha odamennék és megérinteném, talán megszólalna. De, sajnos, az épületek nem beszélnek. Ezért csak nézem, és igyekszem kitalálni, mit is mondana, ha tudna. De gondoljunk csak bele, mit mondhatna egy olyan anya, akitől elszakították a gyermekeit? Hiszen a zsinagóga 3400 gyermekkel büszkélkedhetett a XX. század elején, akik mind szorgosan látogatták, törődtek vele és szerették. Aztán jött egy ember, aki úgy gondolta, elszakítja ettől az anyától a gyermekeit. És neki végig kellett néznie, ahogy sorra elhurcolják, kínozzák és megölik a kicsinyeit. Szerintetek mit érezne egy ilyen anya? Valószínű, hogy megszakadna a szíve. Ez történt hát a zsinagógával is... De mivel neki nem szervei vannak, hanem szerkezeti elemei, ez egy kicsit másként zajlott le. A második világháború után, mikor már bizonyosodott, hogy gyermekei nem térnek többé vissza, egyszer csak lebillent a központi kupolája. De miért is hibáztatnánk érte? Nincs a földön olyan, aki ilyen nagy terhet, mint a gyermekek elvesztése, el tudna viselni. A zsinagógának nem maradt senkije. Többé már nem törődtek vele.

A gyönyörű ruhájának a színe az okkerbarnából indul ki, ami Júdea földjét szimbolizálja, azután felfelé haladva áthajlik rózsaszínbe, még feljebb a világoskék árnyalatok jellemzik, míg a kupola magasságában már mélykék, de mindez lassan elkopik, tönkremegy. A stilizált növény és virágmotívumai „elhervadnak”, és lassan menthetetlenné válik az egykor pompás, fényűzően ragyogó épület.

Valamikor nem csak külsejében, de szerkezetiileg is különleges volt: a laza talaj nem bírta volna a hatalmas kupolát, így azt a földre süllyesztett betonoszlopok tartják. A beton használata a 20. századi megújult technológia egyik első esete. A kor új építészeti megoldásának számít a vas használata is, amely a központi kupolát tartja, és a gipsz díszítmény mögé van elhelyezve. De hiába volt a sok igyekezet, hogy erős szerkezetet teremtsenek, mert az épület mégis összeroskad. Nincs, aki erőt adjon neki, aki segítsen újra talpra állnia.

A múlt évben végre alkalmam nyílt közelről is megcsodálni. Mikor beléptem a kongó, üres falak közé, úgy éreztem megszakad a szívem. Mintha egy haldokló embert látnék. Éreztem, ahogy fojtogat egy keserű érzés, és elképzelnem sem tudtam, milyen lehet a zsinagógának. Biztosan nagyon szenved. De ezt miért nem veszi más is észre? Miért nem segít rajta senki? Ő csak egy anya, aki siratja a gyermekeit, aki törődésre vágya, de ezt már senkitől sem kaphatja meg...

БЕОГРАДС

*“Од свега што човек у животном нагону подиже и гради ништа није вредније
на месту на коме се укрштава највећи број људских потреба, ист*

Касним! Остало ми је још десет минута, а ја морам да се нађем са пријатељима на другом крају града. Немам другог избора него да им јавим да ћу мало каснити, знам да ће да ме сачекају.

Улетео сам у први такси на који сам наишао и рекао возачу дестинацију! Било је предвече, сунце само што се није сакрило иза хоризонта. Палећи ноћну расвету, Београд је полако тонуо у ноћ. Са узвишења се, одједном, пред мојим очима појавила слика новог симбола града. Неонско плаве линије окачене о танке нити јасно су секле змијолики облик реке Саве. Последњи наранџасти зраци сунца обасјавали су „Београдску харфу“. Пут ме је водио преко велелепног моста. Крочивши на њега, осетио сам му величину и снагу. Сам прелазак преко њега одвијао се мало спорије, јер је саобраћај био густ. То је за мене била права прилика да сагледам мост до најситнијег детаља. Осамдесет косих каблова који држе читаву коловозну конструкцију, толико су затегнути да се готово може чути музика коју благи поветарац ствара пробијајући се кроз инструмент. Ноћна плава расвета обасјавала је највиши стуб у Европи. Нисам могао да се не дивим том витком обелиску који је парао небо својом импозантном висином, чврсто и стасито држећи косе каблове. Пилон са својих двеста метара при дну моста рачвао се у две „ножице“ вешто се поигравајући са силама природе одајући утисак „капије елеганције“. На лицима бициклиста и пешака могло се приметити дивљење. Лебдећи двадесет метара изнад благих и светлуцавих водених таласа, мост је будио у мени питање: “Зар је могуће да ово чудо може на овакав начин да стоји и чврсто повезује две обале?”

Трамвај ме је, прошавши великом брзином, прекинуо у разгледању детаља и наговестио ми да се пут ближи крају. Приближивши се својим пријатељима, у глави ми је још увек била слика тог чудноватог инжењерског склопа помешана са бојама расвете и сунца.

Назирући из даљине врх уског пилона, размишљао сам како ће Мост на Ади бити и остати право обележје Београда.

Идејно решење Моста на Ади

НАЗИВ МОСТА

Током два дана августа 2011. године, када је мост био отворен за пешаке, спроведена је анкета о називу моста. Од око 13.000 анкетираних грађана, њих око 3.350 тада је предложило назив „Мост на Ади“, а међу популарним предлозима били су и „Харфа“, „Мост патријарха Павла“, „Мост Зорана Ђинђића“, „Жирафа“, „Лепеза“, „Андрићев мост“ и друга имена. Иако су лингвисти при Комисији за именовање улица и тргова констатовали да је назив „Мост на Ади“ граматички неправилан и да је правилно “Мост преко Аде“, Комисија је одобрила првобитни назив. Скуштина града је овај назив званично усвојила 15. децембра 2011. године.

Владан Милановић ВТ 4/3

КАХАРФА

од мостова. Свачији и према сваком једнаки, корисни, подигнути увек смислено, најнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно и зло.“

Иво Андрић

Радови на изградњи моста

Дани моста

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ МОСТА НА АДИ

Након три година изградње, Мост на Ади је свечано отворен у новогодишњој ноћи, тачно у поноћ, спектакуларним ватрометом и паљењем декоративног осветљења, на одушевљење више хиљада грађана. Пратећи дигитални часовник који је био пројектован на пилон, Београђани су одбројавали последње минуте до поноћи и с усхићењем ишчекивали отварање новог моста. Тачно у поноћ, моћна декоративна расвета обојила је мост плавичастим сјајем, а ватромет је високо изнад моста исписао величанствени спектар боја.

Милош Лазичић АТ 3/1

Завршена изградња Моста на Ади

Иван Шуић АТ 3/1

ПОЗОРИШТАРИЈЕ

“СЕОБЕ” У
НОВОМ САДУ

писац: Милош Црњански
драматизација и режија: Вида Огњеновић
место: Српско народно позориште, Нови сад

Сцена из представе

Једне пролећне вечери стигли смо у Српско народно позориште у Новом Саду. Не надајући се претераној занимљивости представе „Сеобе“ Милоша Црњанског, сели смо у прве редове као неки академици или официри, не слутећи да ће ускоро баш они изаћи на сцену. Величанствене појаве Бранислава Лечића и Небојше Дугалића побрале су највише аплауза. Оно што смо видели била је мешавина првог и другог дела „Сеоба“ и поезије Црњанског. Сценографија и музика дочарали су неке прошле векове и живот породице Исакович

сличан ноћној мори. Кроз причу о једној породици, Црњански је дочарао патње, разочарања, срећу и идентитет српског народа из средине 18. века, растрзаног између великих сила, а у потрази за „звездом у бескрајном плавом кругу.“ Славјанска Русија чинила се као једини излаз из пакла ратовања под туђом заставом и за туђе интересе, а руска царица је за Вука Исаковича и његове потомке била она звезда за којом су трагали. Своопшту патњу српског народа редитељ представе је смекшао и ублажио духовитим фразама типа: „Седиш ту као неки пањ, само што из тебе сове не хучу“, или „Шта ме цмачеш као неку бабу“...

Да је звезда било, да их има и да ће их бити, Павле Исакович Влкович потврђује реченицом: “ Било је сеоба и биће их вечно, као и порођаја који ће се наставити. Има сеоба. Смрти нема!”

Милош Лазичић АТ 3/1

SZÍNHÁZBAN VOLTUNK

író: Henrik Ibsen

rendező: Szekeres Csaba

helyszín: Jadran Színpad

Színpadi jelenet

Henrik Ibsen Babaház (Nóra) c. drámáját néztem meg a Szabadkai Nézínház Magyar Társulatának előadásában. A rendező egy babaházat álmodott színhelyül. Szemlélteti, hogy mennyire távol esnek egymástól a karakterek. Egy régóta együttélő házaspár, Nóra (Kalmár Zsuzsa) és Helmer (Mess Attila), látszólag boldogan élnek. A férj „mindent” megad aranyos, szép kis feleségének. Nóra boldog, mert megkap „mindent” jól kereső férjétől. Valójában mit is értek a minden szó alatt? Pénzt, amiből vásárolhat magának fogyasztási termékeket, és kedvére versenghet a fogyasztói társadalomban ellenfeleivel a divat, a hiúság, az erkölcstelenség terén. A főhős rossz irányba sodródik. A nem valós értékekhez ragaszkodik. Megrészesülve a pillanatnyi örömtől, az élvezetet adó, ám mélyebb boldogságot nem nyújtó anyagi javaktól, Nóra eltávolodik a realitástól. Férjével való kapcsolata felszínes, annak ellenére, hogy sokéves házasság, nem sokat tudnak egymásról. Nincsenek összeérve, nincs köztük az a kapcsolat megalapozva, ami biztosítana egy életen át tartó boldog házasságot. Az, hogy Nóra letiporhatja férje karrierjét, máris hatalmas változást hoz kapcsolatukba, mintha a csillagos égből a Marianna árokba zuhannának. Helmer új oldalát mutatja, ami feltehetően eddig ismeretlen volt felesége számára. Az eddigi álmvilága labirintusában bolyongó Nóra, felébred. Nem talál más megoldást, minthogy elhagyja férjét, elhagyja a babaházat.

Szomorú, hogy a mai világban sok házaspárnál hasonló a helyzet. Szerelmi mámorukban, egymás mélyebb megismerése nélkül hoznak egy olyan elhatározást, ami életre szól, és ha ez a döntés rossz, mint a drámában, akkor ez mély sebet hagy maga után. Elfelejtik, hogy nem a szerelem az, ami összetartja a házasságot, hanem a szeretet-kapcsolatban élő házasság a maradandó.

Móra Annamária VT 3/2

ИЗЛОЖБЕ

ЦРНИ ТУШ, ЈА И
ЈОШ ПОНЕШТО

аутор изложбе: Олга Јухас Дамјановић
место: Градска библиотека

Сунце

На Дан жена, 8. марта 2012. године у изложбеном простору Градске библиотеке посетили смо изложбу слика Олге Јухас Дамјановић, дипломиране инжењерке грађевинарства, наставнице стручних предмета у Политехничкој школи.

Свака од изложених слика има своју причу и све су рађене изузетно прецизно, са много стрпљења. Вероватно је свака од њих рађена сатима, данима... Једна ми је посебно привукла пажњу. На њој је, фасцинантно прецизно, нацртана ружа. На следећој је правоугаоник са кругом у средини, у њему још један, златни круг. У позадини се преплиће мноштво линија различитих нијанси, иако је свака од њих представљена у тушу. Намеће се утисак да су слике рађене са много труда, али са уживањем.

Чвор

Оно што је заједничко свим сликама Олге Јухас Дамјановић, јесте да подстичу на размишљање и изазивају утиске које је мени, као гледаоцу, доста тешко пренети на папир.

Срђан Миковић ГФТ 4/5

ФИЛМ

КМЕРСКЕ ПОСУДЕ

Међународни фестивал етнографског филма
место: Арт биоскоп "Александар Лифка"

Током ове школске године смо са професорицом естетике Сњежаном Рончевић имали прилику да посетимо разне изложбе и културне догађаје, али и несвакидашње биоскопске представе. Филм „Кмерске посуде“ на мене је оставио снажан утисак. Приказан је у Арт биоскопу Александар Лифка као један од петнаест филмова представљених у оквиру Међународног фестивала етнолошког филма у организацији Етнографског музеја из Београда.

У овом филму говори се о неговању традиције на подручју Кампонг Чнанг, делу Камбоџе познатом по прављењу керамичких посуда. Госпођа Кнат једна је од многих жена овог подручја која се бави грнчарством. Дневно направи и до двадесет посуда које потом кува над стабљикама пиринча. Њен рад доказ је да се и дан-данас неке ствари могу направити само трудом, без технологије. Све што направи, госпођа Кнат продаје широм Камбоџе. Гледајући овај филм, размишљао сам о томе како се и данас може живети без интернета, рачунара и друге савремене технологије. Понекад и деца помажу мајкама у овом послу, и за разлику од деце у развијенијим земљама, живе без рачунара. Све породице на овом подручју живе веома једноставним животом.

Жалосно је што су многи људи у свету разочарани када не могу да оду на којекаква летовања и зимовања, или што не могу да имају скупа кола, јахте, виле и много пара. Мисле да им богатство може донети задовољство и срећу. Може - али на одређено време. Људи из Кампонг Чнанга немају тај проблем, живе срећно без свега тога, јер негују традицију и воле то што раде.

Драган Марић ГФТ 4/5

КЊИГЕ

Харуки Мураками

ЈУЖНО ОД ГРАНИЦЕ, ЗАПАДНО ОД СУНЦА

Проза Харукија Муракамија, једног од најпознатијих савремених јапанских писаца и добитника више престижних књижевних награда, прожета је и просто дише културом и менталитетом људи Далеког истока и земље излазећег сунца.

Писана веома једноставним језиком, књига представља савршену синтезу свесног и подсвесног. Главни јунак Хајиме се кроз живот бори са несвесним, потиснутим животом, који на крају ипак побеђује, упркос постигнутој „срећи“ у свесном, рутинском трасирању живота. Упркос томе што се нису видели од своје дванаесте године, Шимамото и Хајиме су цео свој живот маштали да се поново сретну и били несрећни у свим својим другим „љубавима“.

Једне вечери је у цез-клуб човека, ожењеног и срећног, са двоје мале деце, свратила Шимамото која из темеља потреса цео његов живот.

И ја се попут Хајимеа трудим да постанем неко други. Ваљда је то део одрастања, али и покушај да самог себе поново „измислим“. Озбиљно сам веровао да могу побећи од самог себе ако се потрудим. Ипак, увек завршим у слепој улици. Камо год ишао, увек завршим као - Ја. Оно што недостаје увек недостаје. Мења се околина, али ја остајем и даље онај исти, стари, непотпуни Ја. Глад за нечим што ми недостаје никако не могу утолити. Зато бих желео да постанем нови човек. То није лако, али ако дам све од себе, можда ћу успети да се променим.

Све нестаје. Неке ствари ишчежавају као да их никад није било, као да их је неко изрезао са платна живота. Друге полако бледе и губе се у измаглици. Остаје само пустиња.

Милош Лазичић АТ 3/1

S3/7

TON4/9

TPA4/7

G3/6

GFT4/5

G3/4

FR
N
A
B
F
A
M

2011/2012

G3/5

GFT4/6

AT4/2

VT4/1

VT4/3

GFT4/4

Интервју: Бранислава Жујовић, библиотекарка

ЧИТАЊЕ НЕ БОЛИ

Бројна истраживања показују да се из различитих разлога књиге у данашње време читају све мање. Због тога смо посетили Градску библиотеку и разговарали са библиотекарком Браниславом Жујовић. Од ње смо сазнали много занимљивих ствари о једној од најзначајнијих и најстаријих културних институција у граду, а многе друге занимљиве ствари можете пронаћи када дођете у библиотеку. У књигама, подразумева се.

Сваки Суботичанин прође поред Градске библиотеке скоро свакога дана. Шта је то што је потребно да знамо о историјату једне од најважнијих културних установа у граду?

Градска библиотека је основана 1890. године. То је постигао гимназијски професор Иван Ивањи, иако је томе пружан отпор од стране власти и грађана. Тада је библиотека имала заиста мало књига, већину

је добила на поклон из приватних библиотека. Током година мењала је називе, а у склопу ње је једно време био и музеј. Налазила се на различитим адресама, да би се 1953. године уселила у зграду коју је пројектовао чувени архитекта Ференц Рајхл, у којој се и данас налази. Међутим, фонд библиотеке је прерастао капацитете зграде. Ово је проблем који би у ближој будућности требало решавати.

Није лако поверовати у то да има младих људи који не знају где се налази Градска библиотека Суботица, нити које могућности пружа. Представите нам одељења библиотеке и њихов начин рада.

Дечје одељење, као и сва одељења библиотеке, ради на три језика, а то су српски, мађарски и хрватски. Ту се налазе књиге за оне најмлађе, од сликовница до популарне литературе за тинејџере, као и лектире за све разреде основне школе. Имамо и одељење за средњошколце, то јест за одрасле, а то је позајмно одељење. Поред лектире, ту је и сва остала белетристика, као и многе стручне књиге. Тренутно радимо на дигитализацији најстаријих књига и периодике, с обзиром на то да оне временом пропадају због услова у којима се чувају. Биће ускоро доступне на интернет страници библиотеке и моћи ћете да их „листате“ од куће. Имамо и завичајно одељење у ком се чувају све књиге о Суботици, књиге суботичких аутора, књиге штампане у Суботици, сви плакати, каталози, разгледнице и остали штампани материјал који се тиче нашег града. Постоји и Амерички кутак о коме сте писали у једном од претходних бројева, али и научно одељење, и одељење периодике које чува како стручне часописе, тако и већи део штампе – на пример све бројеве Политике или Суботичких новина.

Истраживања кажу да се данас чита мање него некада. Колико је важно и колико је могуће борити се против тога?

Важно је борити се против нечитања, али мислим да се последњих година много више чита. Неко каже да је битно да се чита, али по мени је важно и шта се чита. Није свака књига добра и вредна трошења времена, али укуси су различити. Наш задатак је да ускладимо укус читалаца са избором књига и да их препорукама усмеравамо.

Које активности и акције организује библиотека у борби против нечитања?

Ту је акција „Читам и скитам“ коју спроводи дечје одељење. Не желимо да читање буде обавеза, већ да буде нека врста релаксације након напорног дана. Радимо на томе да што више заинтересујемо средњошколце за читање преко њихових професора. Позивам све да дођу у библиотеку и изабери књиге које им се допадају, а избор је заиста велик. Читање не потири изласке - може и да се излази и да се чита. Градска библиотека добија и најновију литературу, тако да за свакога имамо по нешто.

Реците нам нешто о књижевним вечерима...

У Градској библиотеци се последњих година одржава много

Градска библиотека

књижевних вечери на српском, мађарском и хрватском језику. Некада се оне организују на иницијативу писаца који желе да представе своје књиге, а понекад писце као госте позива Градска библиотека. Крајем прошле године гост нам је био Давид Албахари, и то је било једно од најуспешнијих књижевних вечери у последње време. Гостовали су и Матија Бећковић, Емир Кустурица и многи други. А ове године смо до сада угостили изложбу „Иво Андрић је код нас“ Музеја града Београда, Радована Бели Марковића, Вању Булића, Политикин забавник и многе друге.

Које књиге бисте препоручили средњошколцима?

Препоручила бих им да се, када је читање у питању, не заустављају само код лектира, већ да послушају и савете својих професора, родитеља и вршњака, те да прочитају нешто друго што их привлачи. Трилогија „Миленијум“ Стига Лашона је, рецимо, веома добра и треба је читати мимо школе. Вреди испратити макар избор за НИН-ову, али и за Нобелову награду, и прочитати, не само дела победника, већ оних писаца који су ушли у ужи (али и шири) избор. Треба доћи и проверити - улазак у библиотеку не боли! Трудимо се да идемо у корак са временом и да се модернизујемо зарад наших суграђана и најбитније, зарад младих на које рачунамо.

Interjú: Hicsik Dóra, könyvtáros

VÁROSI KÖNYVTÁR

Ha állandó tagjai vagyunk a Városi Könyvtárnak, egy idő után az kiismer minket. Megtanulja a korstílust, alkalmazkodik hozzánk, és mindig igyekszik kedvünkre tenni. De hogy mindez hogyan indult, és kinek köszönhetjük a könyvtárunkat,

megtudhatjuk Hicsik Dórától, a szabadkai Városi Könyvtár egyik könyvtárosától.

– Egy kis történelmi áttekintés.

– A 19. században még olvasókörök voltak. Összejártak az emberek, és a saját könyvtáraikból cserélték a könyveket. Iványi István (gimnáziumi némettanár) 1890. okt. 13-án döntötte el, hogy Szabadkának kell könyvtár, és lesz is neki. Az akkori két szekrényi könyv, ma már 280 000 könyvre nőtte ki magát. Az 1970-es években épültek meg a féléletek az olvasóteremhez és a gyerekkönyvtárhoz. Az akkori Jugoszláviában a harmadik legfejlettebb könyvtár volt.

– **Hogy ne maradjunk ezen a szinten, milyen újításokra tettünk/teszünk szert azóta?**

– Úgy kell felépíteni a könyvtárat, hogy az marketing szempontból is jó legyen. Ha átjárható, séta közben is megigézhet bennünket egy-egy könyv, amit akár ajánlhatunk is másoknak. Sőt, üzenhet a szerzőnek az olvasó! Ha valakinek valami észrevétele van valamelyik könyvvel kapcsolatban (és él a szerző), írhat neki, amit mi berakunk az adott könyvbe, hogy ha betér hozzánk az író, megmutathassuk neki.

Igyekszünk a legújabb kiadásokat is megvenni, de sajnos csak egy-egy példányt vehetünk, ezért van egy várólistánk, amire fel lehet iratkozni, ha esetleg többen várokoznak arra a könyvre.

A könyvtárnak van elektronikus katalógusa. Tehát a keresett könyv katalógusa kikereshető otthonról is, csak internet kell hozzá.

– **Ön szeptemberben Budapesten, az Országgyűlési Könyvtárban töltött egy hónapot. Milyen tapasztalatokkal tért vissza?**

– A Kárpát-medencei magyar könyvtárosok találkozóját szervezték meg. Szakmai továbbképzés volt, és közben természetesen megismerhettük egymás munkáját is. Kicserélhettük tapasztalatainkat. Megtekintettük a budapesti könyvtárakat. A hallottak, látottak, tanultak alapján arra is fény derült, hogy pl. a mi könyvtárunk milyen szerepet tölt be. Lehet, hogy más helyeken talán szebb, újabb épületek adnak otthont a könyvtárnak, de nem kapják meg azt, amit mi igen. Sokat jelent, hogy nálunk van külön magyar részleg; ha új ötletünk van, megvalósíthatjuk.

– **A közkedvelt Kosztolányi Napokról mit kell tudni?**

– 1991 márciusától kerül megrendezésre. Ma már a könyvtár

Kölcsönző osztály - felnőtt részleg

gondoskodik róla. Azért éppen Kosztolányi, mert amihez hozzáfogott, azt igazán jól csinálta. És miért ne? Megérdemli, hogy évente 3 napot foglalkozzanak, foglalkozunk vele. Az ideire már febr. 13-tól lehet jelentkezni akár a Facebookon is, ahol bővebb információt is kaphatnak az érdeklődők.

– **Alma mater. Kérem, meséljen róla!**

– Ez egy lexikon az 1861–1918-as szabadkai gimnáziumi tanárokról. Azért 1861, mert akkor lett a gimnázium nyolcosztályos, és azért 1918, mert addig tartoztunk a Magyar Királysághoz. Évkönyveket böngésztem, életrajzokat olvastam, összegyűjtöttem azt a tíz évet, amíg Csáth Géza és Kosztolányi Dezső gimnáziumba járt.

Amit még érdemes tudni: ha tagosodunk a könyvtárba, használhatjuk a felnőtt- és a gyerekrészleget is, és az olvasóterem szolgáltatásait is igénybe vehetjük, ahol a kézikönyveken kívül archív napilapokat is találhatunk. Jó olvasást kívánok!

Intervju: Valerija Krnajska Jović, slamarka

SLAMKA PO SLAMKA - UMETNOST

Subotica je grad u kome često možete naići na izložbu slika od slame, kako tokom leta za vreme Dužijance, tradicionalne žetvene svečanosti koja se slavi već ceo jedan vek, tako i tokom godine. Na neke od njih povremeno nas odvedu i naši profesori. Subotica je u svetu jedinstvena po izradi ovih reljefnih, trodimenzionalnih slika nastalih pletenjem slame koje plene svojom neobičnošću i lepotom. Intervjuom sa Valerijom Krnajska Jović, jednom od subotičkih slamarki, želimo da predstavimo ovu retku umetnost duboko ukorenjenu u kulturu našeg grada i otkrijemo neke njene tajne...

Šta je slamarstvo?

Slamarstvo je umetnost pravljenja slika, ali i drugih predmeta od slame.

Postoji li slamarstvo još negde osim u Subotici?

Slamarstvo se neguje u Subotici, ali i u njenoj okolini - Tavankutu i Somboru. U Subotici postoji nekoliko slamarskih udruženja koja često organizuju izložbe radova, kako kod nas, tako i u inostranstvu. Jedno od najpoznatijih udruženja u Subotici je "Lusa" - Likovno udruženje slamara amatera.

Gde u inostranstvu izlažete svoja dela i kako ljudi iz tih sredina reaguju na ovu specifičnu umetnost?

Najveća izložba na kojoj smo učestvovali održana je u Veneciji. Bila je to Svetska izložba arhitekture. Izlagali smo i u Mađarskoj, Hrvatskoj, kao i u mnogim gradovima Srbije. Gde god da izlažemo, ljudi nas lepo prihvataju, a kada se jednom predstavimo, sigurni smo u to da će biti još poziva.

Opišite nam proces nastajanja jedne slike od slame.

Za slamarstvo je potrebno puno vremena, strpljenja i mašte. Da bi se izradila neka slika od slame, potrebno je nekoliko meseci intenzivnog rada. Prvo je neophodno slamu sortirati, očistiti, potom peglati, lepiti, i tek onda se može preći na izradu predmeta ili slike.

Za koja dela kupci pokazuju najviše interesovanja?

Kupce najviše privlače slike na kojima su prikazani neki lepi salaši. Naši ljudi iz dijaspore najviše kupuju slike na kojima su prikazani Gradska kuća ili Palić.

Gde zainteresovani mladi ljudi mogu da se uče slamarstvu, postoje li sekcije slamarstva?

Svi mladi, ali i stariji ljudi koji žele da se uče slamarstvu mogu da se jave u Slamarsko društvo "Lusa" koje se nalazi u Domu penzionera u Ulici Save Šumanovića. Kurs slamarstva održava se svake jeseni i traje tri meseca.

ЈУБИЛЕЈ: ГОДИНА ИВЕ АНДРИЋА

НАШ ШКОЛСКИ ДРУГ ИВО АНДРИЋ

пише: Сања Вујачић, професор

Прошло је педесет година откако се својом беседом „О причи и причању“ Андрић захвалио Шведској академији на указаној части, примивши из руку шведског краља Нобелову награду. То је оно што сви знамо. Мање нас можда зна да је Андрић половину новчаног износа Нобелове награде поконио Савету за културу НР БИХ за унапређивање библиотекарства, подижући тако, упоредо са својом славом овенчаном литерарном задужбином, свом народу још један мост од речи. И мада „сви ми умиремо само једном, а велики људи два пута: једном када их нестане са земље, а други пут кад пропадне њихова задужбина“, постоје и они који су своју бесмртност изборили племенитошћу свога духа, пером, а не мачем, највишим могућим обликом ктиторства - рекавши Нову Реч. „Смрт брише само нестварне величине, а истинске учвршћује и уздиже.“

А како се током свог школовања са Андрићем друже ученици, они „мали људи које ми зовемо деца, који имају своје велике болове и дуге патње, које после као мудри и одрасли људи заборављају. Управо, губе их из вида. А када бисмо могли да се спустимо натраг у детињство, као у клупу основне школе из које смо одавно изашли, ми бисмо их опет угледали. Тамо доле, под тим углом, ти болови и те патње живе и даље и постоје као и свака стварност.“

Прво се пред учеником изшуме на пропланку појављује Аска плешући тако заносно да грациозним покретима успева да очара свог прогонитеља вука. Уметност побеђује зверство. Потреба за лепотом јача је од примарног инстинкта за самоодржањем. Вук ће заборавити не само на глад, већ и на опрезност. Жељу за убијањем паралисаће потреба за Игром, за уживањем у Игри. „Тај Иво Андрић је јако занимљив чика! Овца није хтела да вук буде убијен, она је само желела да игра, више од живота, да игра за живот!“ Тако, у најкраћем, млађани читаоци износе своје импресије о првом сусрету са Андрићем.

Током наредних школских година из пасуса читанки и са страница лектире израњају пред генерацијама ученика бројни Андрићеве ликови. Ученици их загледају са свих страна, пажљиво читају описе њихових лица, прате њихове судбине и гласно негодују када са њима гледамо екранизована Андрићева дела, јер: „Како, професорице, он може да игра Ћамила ефендију кад уопште не личи на њега?“ Ако се професорица превари, па упита како би требало да изгледа Ћамил, може јој се лако десити да је њен ученик погледа као Марсовца и да јој одреже: „Како, зна се како, ко Џем султан.“ Уколико професорки и даље није јасно који би глумац на кастингу за ову улогу победио, то је њен проблем. Само је један Карађоз, и он изгледа онако како га ученик види док седи међу хапшеницима у Проклетој авлији, спуштајући свој поглед пред гротескним, а ипак страшним очима човека који осуђује и ослобађа понављајући да „нема невиних.“ Нема човека који није утамничен, чији дух није заробљен у телу и разапет између сопствених супротности. Не постоји безгрешан живот, ми смо се сви заиста некад о неког огрешили, закључиће матурант. Он ће се присетити свог ранијег заточеништва када је са млађаним Андрићем био утамничен у „Ex Pontu“ и заједно са њим градио свој систем етичких вредности и закључио да је, упркос свим недаћама, живот вредан живљења. Ученик се спријатељио са младим интелектуалцем. Он дели његову потребу за Истином, јер и сам током својих адолесцентских сусрета са суровошћу света открива или, макар наслућује, свеприсутност хипокризије, и у жељи да гледа и корача право, спознаје која је цена самоће.

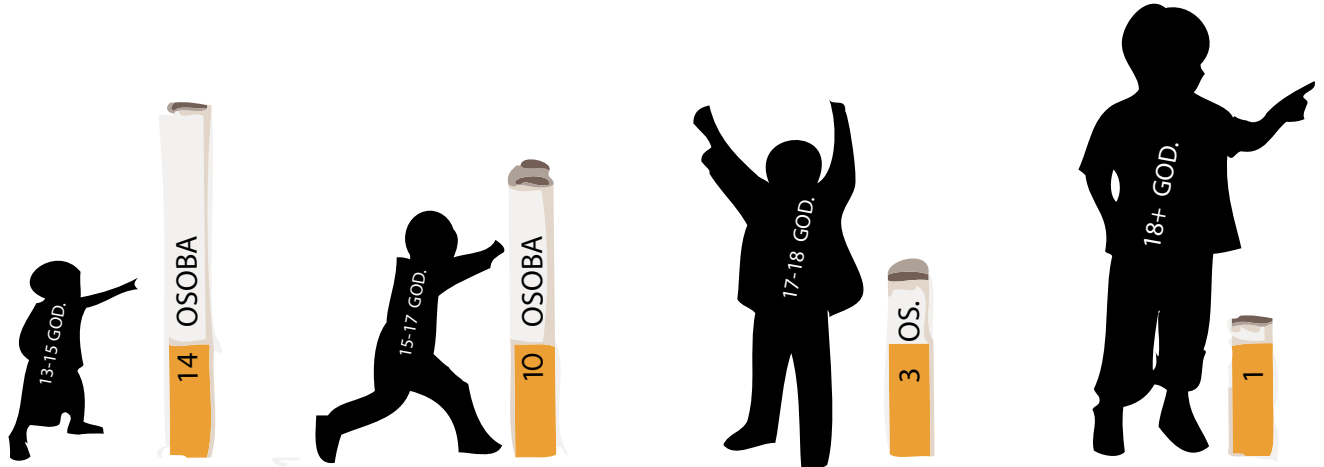
Најважнија лекција која се односи из школске клупе захваљујући школском другу Иву Андрићу гласи: ништа није теже и нема ничег племенитијег, него бити свој и себи веран. Могуће је премостити Исток и Запад, подићи велелепну грађевину и спојити обале; бива и да се из убогих Соколовића скелом броди, па се опет стигне до султана и то као „роб роба свечева“, десна рука силног владара. Но, једно се не може: ни благом, ни добротом не вида се „црна пруга која пресеца груди“. Неће наћи спокоја човек који нити је оно што је био, нити може бити оно што јесте, у земљи која је његова, а не може бити његова.

KAD IZAĐEŠ U GRAD...

U želji da saznamo kako srednjoškolfci koriste svoje slobodno vreme i šta rade kada izađu u grad, sproveli smo anketu u jednom odeljenju trećeg razreda Politehničke škole. U anketi je učestvovalo 28 učenika. Postavili smo im nekoliko pitanja koja se tiču njihovih navika vezanih za izlaske. Evo i rezultata...

UZRAST NA KOME SU UČENICI POČELI DA IZLAZE

Pored dobrog provoda, izlaženje ima i svoje mane. Samo neke od njih su konzumiranje alkohola i pušenje, nakon čega, nažalost, ponekad sledi i droga.

Zašto ste počeli da pušite?

RADOZNALOST (11 osoba)
 IZ DOSADE (4 osobe)
 NA NAGOVOR PRIJATELJA (1 osoba)
 ZBOG DRUŠTVA (5 osoba)
 NIKAD NISU PROBALI (7 OSOBA)

Da li ste probali alkohol?
 Od svih dvadeset osmoro učenika kojima smo postavili isto pitanje, dobili smo isti odgovor -
SVI SU PROBALI ALKOHOL!

Njih 18 pije svaki vikend.
 Njih 8 pije u specijalnim prilikama.
 Njih dvoje pije jako retko (skoro nikad)

KAD UKLJUČIŠ TV...

Dok jedni izlaze, drugi ostaju kod kuće, druže se sa virtuelnim prijateljima ili gledaju TV. „Prošetali” smo po kanalima i zatekli sledeće...

Televizija je, stručno govoreći, telekomunikacijski sistem za emitovanje i primanje pokretnih slika i zvukova sa velikih daljina, a u svakodnevnom životu televizija predstavlja utihu, najboljeg prijatelja, sagovornika, tračaru, savetodavca...

Televizija je naš prozor u... da krenemo redom.

RIJALITI ŠOU

Rijaliti šou prati svaki segment života: „Vreme je za bebe“, pa „Veliki brat“, „Parovi“ i „Ljubav na selu“, a kao kruna svega - „48 sat svadba“. Ulazimo potom u zrelo doba - sledi „Survajver“, „Menjam ženu“ i „Trenutak istine“. Postoji i rijaliti šou u kome svako žanje ono što je posejao u životu, pa seljaci idu na „Farmu“, a intelektuaci na „Dvor“. Još čekamo „48 sati sahrana“, sve ostalo smo videli...

VESTI

Vesti - gomila interesantnih i korisnih informacija, ali jedino u slučaju da želite da postanete manično-depresivni. Na kraju dnevnika - vreme, pri čemu je najznačajnija informacija o tome kakvo je vreme bilo proteklog dana. Bez toga zaista ne bismo mogli... Vreme za sutrašnji dan ne zavisi od hidrometeoroloških prilika, već isključivo od programa koji ste pratili.

MUZIKA

Muzički program može se definisati samo jednom rečju - žalostan. Pri gledanju emisije „Zvezde Granda“ i „Grand parada“, većina muške populacije isključi ton i posmatra treskanje oblina. Postoje i pokušaji da se utiče na muzički ukus stvaranjem instant pop-rok zvezda. U tu svrhu se opet koristi rijaliti - „Operacija trijumf“ i emisije sličnog sadržaja: „Prvi glas Srbije“, „Ja imam talenat“ itd. Međutim, učesnici se suviše brzo uklapaju u kolotečinu estrade i domaćih tok-šou emisija.

TOK - ŠOU

Kada gledamo bilo koji tok-šou, stičemo utisak da na televiziji najviše vole da se pojavljuju estradne zvezde i političari. Za ove prve to i nije iznenađujuće, ali su drugi toliko

spustili kriterijum da su spremni da nam pokažu svoje najniže i najgore strane odgovarajući na glupa pitanja neobrazovanih, ali zgodnih voditeljki. Recept za uspešan tok-šou je:

- 1) zvezda Granda
- 2) političar
- 3) glumac iz „Kursadžija“
- 4) sportista koji tog dana nije imao bitnijih obaveza.

SERIJE

Što se serija tiče, mora se priznati da im je repertoar bogat: španske, meksičke, hrvatske, turske, indijske. Međutim, ako si video jednu - video si sve. Za mene one spadaju u kategoriju o b r a z o v n o g programa, jer čim neko prebaci na seriju, ja odem u sobu da čitam.

REKLAME

I na kraju, ne manje bitne - reklame. Na nekim televizijama traju toliko da od početka do kraja njihovog bloka zaboravite šta ste gledali.

Pojedine televizije bi trebalo poslati u Hag zbog genocida nad sopstvenim stanovništvom. Ko preživi - pričaće!

Intervju: Robert Tili, pisac

JUNACI SU U VAMA – POTRAŽITE IH!

Ima i onih koji odlučuju da svoje slobodno vreme provode u različitim kreativnim radionicama. Upravo zbog njih, razgovarali smo sa Robertom Tilijem, koji je u organizaciji Fokus fondacije (sada Fondacije “Danilo Kiš”) u prostorijama Otvorenog univerziteta tokom ove školske godine vodio radionicu kreativnog pisanja.

S obzirom na to da ste multimedijalni umetnik, pisac, književni prevodilac i muzičar, ko ste vi u stvari?

Čovek koji još uvek traga za svojim pravim “JA”, sa pune 52 godine.

Šta vas je navelo da se bavite književnošću i da pišete?

U prvom redu, E.E. Cummings, jedan od najvećih pisaca svetske i američke moderne i avangarde, pesnik koji je počeo da objavljuje početkom dvadesetog veka. On me je naveo i na prepevanje. Ja uvek kažem - ja ne prevodim, ja prepevavam. Prevoditi se može preko interneta i preko rečnika. Poezija se ne može prevoditi, poezija se prepevava. Potrebno je da zadržite duh pesme i da ne izgubite onu lepotu koju ima original. Od domaćih pisaca me je, još dok sam bio dete, oduševljavao Branko Ćopić, mada to zvuči čudno, s obzirom na to u kom se pravcu razvijao moj stil kasnije. Oduševljava me je njegova duhovitost, pisao je tako da me je zasmjavao.

Koja je vaša omiljena knjiga?

Ima ih jako puno, ali bih izdvojio tri. “Majstor i Margarita” Mihaila Bulgakova je, po meni, najveći roman dvadesetog veka, ako ne i najveći roman ikada napisan. Radi se o odnosu Dobra i Zla. O tome malo ljudi ikada razmišlja. Tu je dato jedno potpuno novo viđenje sveta. To nisam čak ni kod Dolstojevskog video. Kad smo već kod njega, svakako bi “Braća Karamazovi” bili drugi izbor. Pogotovo deo o Velikom inkvizitoru, gde se opet javlja ta tema Dobra i Zla. Na kraju bih izdvojio američkog pisca Henri Milera, koga sasvim nepravedno mnogi smatraju erotomanom, pornografskim piscem, a radi se, zapravo, o jednom od najfilozofskijih pisaca koje sam u životu čitao. Taj čovek od putopisa napravi filozofski traktat. Niko toliko dobro nije prodro u psihologiju erotike i odnosa muškarca i žene kao što je to umeo Henri Miler. Njegove knjige su najbolje koje sam ikada čitao, a čitao sam, hvala bogu, dosta.

Prošle godine ste u organizaciji Fokus fondacije počeli da vodite radionicu kreativnog pisanja. Šta jednom priznatom umetniku znači rad sa mladim ljudima?

Za ovu radionicu čula sam od sestre koja je već učestvovala u radu sličnih radionica. Odlučila sam da odem na prvi čas iz radoznalosti, ali i da bih se aktivirala van škole.

Na prvi sastanak došlo je oko dvadesetoro mladih ljudi. Predstavili smo se i naveli motive zbog kojih smo se odlučili za ovu vrstu aktivnosti. Nakon predstavljanja, Robert nam je objasnio kako će izgledati naredni časovi. Od tada se nalazimo svakog ponedeljka. Na svakom sastanku pročitamo prethodno zadate domaće zadatke, a potom ih analiziramo. Teme su uvek zanimljive, pa podstiču i bude ponekad uspavanu kreativnost. Robert nam ponekad čita pesme ili odlomke dela svojih omiljenih pisaca o kojima kasnije vodimo duge razgovore.

Vremenom se broj članova smanjio, ali sam sigurna da svaki pojedinac uživa u društvu ostalih. Svima je dozvoljeno da pišu na svoj način, slobodno i otvoreno. Neki pišu pesme, dok se drugima više sviđaju kratke priče. Biće mi žao kada se ova radionica završi jer mi je pokazala koliko je važno biti kreativan i koliko je, zapravo, lako pisati.

Meni je to psihoterapija. Bukvalno. Ja se sa ovih radionica kući vraćam preporođen, čak i euforičan. Među polaznicima vidim sebe u izdanju od pre trideset godina.

Može li se kreativno pisanje zaista naučiti? Kako se to uči kreativnost?

Iskreno, mada to govori protiv ovoga što radim, ne verujem da se to može naučiti, ali imam retku sreću da imam jako talentovane polaznike. Oni to imaju u sebi. Čovek ili ima to u sebi, ili nema. Ne verujem da se može naučiti, ali radim sve što je u mojoj moći da iz njih izvučem ono najbolje

Koje knjige biste preporučili srednjoškolcima?

One koje sam preporučio i svojim polaznicima: “Stilske vežbe” Rejmona Kenoa, francuskog pisca iz sredine dvadesetog veka, knjige Dostojevskog, zbog karakterizacije likova i knjige egzistencijalističkih pisaca, Albera Kamija i Žan Pol Sartra, zbog realnog sagledavanja stvarnosti. To može delovati kao teška literatura, ali ja sam, za razliku od mnogih, ubeđen u to da generacija srednjoškolaca ima dovoljno duha i mozga da može da čita pomenute pisce.

Vaš savet današnjim srednjoškolcima...

Nemojte tražiti heroje na estradi, preko sredstava informisanja. Potražite junake u sebi i u malim ljudima oko sebe.

Intervju: Nevena Grković Bukvić, vajarka

ŠKOLA U KOJOJ STANUJE KREATIVNOST

Oni koji imaju umetnički talenat u slobodno vreme svoju kreativnost mogu razvijati u školi za likovnu i vizuelnu komunikaciju "De Medici" smeštenoj u strogom centru grada. Škola postoji već više od dvadeset godina i različitim slikarskim veštinama uspešno obučava mlade od najmlađeg uzrasta do tinejdžerskog doba. Sa nama je, o svemu što nas zanima u vezi sa radom ove škole, razgovarala vajarka Nevena Grković Bukvić koja, kao osnivač škole, u njoj radi od njenog nastanka.

Likovna škola „De Medici“ postoji više od dve decenije. Sa kojom idejom je stvorena i na koji način se razvijala?

Škola je nastala 1991. godine kao mala radionica pod nazivom "Art atelje." U početku to nije bila škola isključivo za decu i mlade, nego je bilo i starijih učesnika. Nije postojao neki plan i program po kojem se radilo, već su ljudi dolazili da kreativno provedu svoje slobodno vreme.

Da li je talenat neophodan uslov za upis, i u kojoj meri se nedostatak

talenta može nadomestiti voljom, željom i interesovanjem?

Prijemnog ispita nema. Učenici uglavnom dolaze svojom voljom, a oni "bez talenta" se kratko zadržavaju, dok oni koji žele i vole da crtaju završavaju ovu školu, i kasnije se onim što su u školi učili i profesionalno posvete.

Sa koliko godina mladi počinju da pohađaju Vašu školu?

Postoji nekoliko grupa - prvu čine deca od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, drugu deca od četvrtog do osmog, a treću grupu čine srednjoškolci. Učenici srednje škole se uglavnom upisuju već od prvog razreda, jer najčešće imaju crtanje kao stručni predmet. Ukoliko završe ovu školu, dobijaju diplomu kao da su završili još jednu srednju školu, slično Muzičkoj školi. Školovanje traje četiri godine i učenici imaju obavezu da prisustvuju časovima kao i u bilo kojoj drugoj srednjoj školi. Zainteresovanima to ne predstavlja nikakav problem.

Ukratko nam opišite program Vaše likovne škole.

Postoje tri klasična predmeta - crtanje, slikanje i grafika, zatim nacrtana geometrija i perspektiva koja je bitna za osećaj forme i trodimenzionalnost predmeta u prostoru, kao i vizuelne komunikacije u koje spada grafički dizajn, modni dizajn i fotografija.

Likovna škola "De Medici" mladim i talentovanim učenicima pruža i mogućnost da svoje radove predstave na različitim izložbama i konkursima. Recite nam par reči o tome...

Takmičenja biramo, ne učestvujemo na svim likovnim konkursima. Važno je ko raspisuje konkurs i kakav je sastav komisije. Imamo mnogo konkursa koji nisu dobro organizovani. Dešavalo se da predamo radove koji nam nikad posle nisu vraćeni, niti smo dobili bilo kakve informacije o plasmanu učenika. Muzejima i galerijama rado predajemo radove naših učenika.

Za ovih dvadeset i više godina usmerili ste i obučili mnoge koji su danas i sami umetnici. Recite nam nešto o njima...

U društvu se najbolje uči

Ima ih mnogo, ali izdvajam njih četrdesetak iza kojih stojim i koje podržavam. Znam na koji način rade i koliko su posvećeni crtanju i verujem u njih.

U kojoj meri i na koji način pomažete učenicima da se pripreme za prijemni ispit na Akademiji i srodnim fakultetima?

Za početak je bitno opredeliti se za određeni fakultet. Prijemni ispiti se razlikuju. Važno je da li je u pitanju novosadska ili beogradska Akademija, kao i da li se radi o državnoj ili privatnoj Akademiji. Pomažemo svakom učeniku, naročito u vreme pripreme prijemnog ispita.

U Politehničkoj školi neguje se kreativnost, pa nije čudno što jedan broj učenika ove škole odluči da se nakon mature otisne u svet umetnosti i upiše odgovarajući fakultet. Šta je Vaš savet njima?

Teoriju forme moraju obavezno da znaju, mnogo manje nego rad na kompjuteru koji se uči postepeno. Ukoliko imaju dobru osnovu i osećaj za prostor, dizajn će znati savršeno.

Vaša poruka za učenike kod kojih smo ovim tekstom uspeali da probudimo interesovanje za Vašu likovnu školu...

Onaj ko je zainteresovan za upis u ovu školu treba lično da dođe u likovnu školu "De Medici" u ulici Dimitrija Tucovića 10 i konsultuje se sa nama o onom što ga konkretno zanima. Imamo i fejsbuk stranicu "DeMedici Likovna Skola."

KAKO PREPOZNATI OPASAN OTPAD?

Postoji uverenje da se opasan otpad stvara samo u industriji. Ipak, mnogo štetnih materija može se naći u kućnom otpadu. Veoma je važno ovakav otpad prepoznati, odvojiti ga od ostalog otpada i na taj način zaštititi svoje zdravlje i svoj skromni dom koji zovemo Zemlja.

POSTUPAJ EKOLOGIČNO... SELEKTUJ!

- OTPADNA ULJA:** motorno ulje, ulja za podmazivanje
- BATERIJE I AKUMULATORI:** automobilski akumulatori, baterije cink karbon, alkalno manganske, niki kadmijumske, litijumske, sa živom
- FARBE I PREMAZI:** sintetički i prirodni bajcevi, firnajzi, akrilne boje, boje na bazi lateksa, sredstva za zaštitu drveta
- KUĆNA HEMIJA:** sredstva za čišćenje, sredstva za poliranje, uklanjanje kamenca, paste za obuću, sredstva za negu kože, sredstva za dezinfekciju, osveživači vazduha
- RAZREĐIVAČI I RASTVARAČI:** sredstva za čišćenje, sredstva za guljenje farbe
- PREDMETI KOJI SADRŽE ŽIVU:** neonske sijalice, štedljive sijalice, barometri, termometri
- SREDSTVA ZA POLJOPRIVREDU:** herbicidi, insekticidi, fungicidi, sprej protiv komaraca, otrovi protiv pacova, kuglice protiv moljaca
- AEROSOLI:** dezodoransi
- LEKOVI:** antibiotici, hormonski lekovi, lekovi za tretiranje kancera i depresije
- KOZMETIKA:** lak za nokte, skidač laka za nokte, farbe za kosu, kupke
- ELEKTRONSKI KUĆNI OTPAD:** kućni aparati, telefoni, računari, štampači

Tina Alijević TPA 1/11

2025.

Novembar, 2025.

Toplo i sparno, kao da je sredina jula. Vremenska prognoza više nikoga ne iznenađuje, naprotiv, sve nas ostavlja ravnodušnim. Godinama unazad slušali smo o globalnom zagrevanju planete, topljenju glečera, velikim kataklizmama poput poplava, vulkanskih erupcija i zemljotresa. Sve nam je to bilo daleko i mislili smo da se dešava samo drugima. Danas je to naša sadašnjost. Svi se pitamo da li je to priroda preuzela kontrolu nad čovečanstvom.

Možda je to posledica bahatog ponašanja čoveka prema prirodi, a možda je samo jedan prirodan proces koji se dešava nezavisno od našeg uticaja.

Postoje nekadašnje naučne teorije o kojima se nekad puno diskutovalo, ali ni dan-danas nisu u potpunosti proučene i razjašnjene. Činjenica, je, međutim, da je promena klime u toku i stalno se ubrzava. Situacija u kojoj se trenutno nalazimo vrlo je zabrinjavajuća, jer se nalazimo u začaranom krugu iz kojeg ne vidimo izlaz. Pre nekoliko godina, klima je postepeno, malim koracima, počela da se menja. Prvi upozoravajući znak promene bio je skraćivanje i postepeni nestanak prelaznih perioda među godišnjim dobima, koja su još pre sedamdesetak godina bila potpuno normalna i koja su predstavljala sastavni deo ciklusa obnavljanja vegetacije. Vremenom su i oscilacije među temperaturnim razlikama postale jako velike, što se moglo uočiti u okviru naglog pada i porasta temperature u jednom (npr. pad temperature sa 38° C na 21-22).

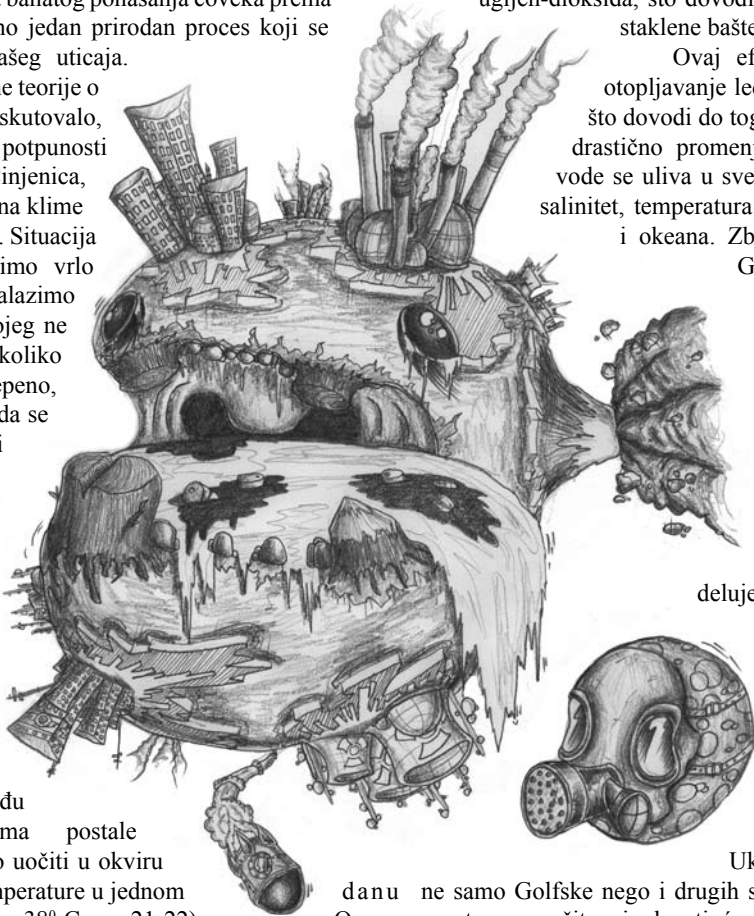
Ove "sitne" promene prouzrokovale su globalne poremećaje na čitavoj planeti sa kojima se i danas borimo. Svi ovi problemi potiču od porasta koncentracije ugljen-dioksida u atmosferi. On je delimično izazvan od strane čoveka, a delimično prirodnim geološkim procesom, koji je počeo pre mnogo godina. Biljke su do danas iskoristile veliki deo njima neophodnih mineralnih materija aktivnog sloja zemljišta i zbog toga nam postepeno i nestaju sa površine Zemlje. Osim ugljen-dioksida, u atmosferi su prisutni i drugi gasovi poput vodene pare, azot-oksida i metana, koji u velikoj meri apsorbuju infracrvene zrake tako zagrevajući atmosferu. Pre desetak godina imali smo ogroman problem sa pirinčanim poljima zbog intenzivnog oslobađanja velikih količina metana, koji dvadeset puta intenzivnije upija infracrvene zrake od

ugljen-dioksida. Danas problem predstavljaju i lednici pri čijem otapanju se oslobađa još veća količina metana. Vodena para takođe utiče na globalno zagrevanje. Kako raste temperatura vazduha, tako raste i intenzitet isparavanja vodenih površina, što znači da još više vodene pare dospeva u atmosferu i izaziva isti efekat kao i metan. Nestajanjem velikih površina vegetacije, zbog seče šuma ili već pomenutih razloga, opet raste koncentracija ugljen-dioksida. To je uzrok narušavanja ravnoteže između stvorenog i utrošenog ugljen-dioksida, što dovodi do vrlo dobro poznatog efekta staklene bašte.

Ovaj efekat u velikoj meri utiče na otopljanje lednika i Severnog i Južnog pola, što dovodi do toga da je današnja struktura mora drastično promenjena. Ogromna količina slatke vode se uliva u svetski okean i time opada njegov salinitet, temperatura raste i povećava se nivo mora i okeana. Zbog toga dolazi do poremećaja

Golfske struje, koju možemo zamisliti kao slatkovodnu reku koja utiče na klimatske prilike severne Evrope. Golfska struja je već u ogromnoj meri usporena, a samo je pitanje vremena kada će se zaustaviti. Ukoliko se to dogodi, na prostorima severne Evrope će zavladati surovi uslovi kao na Arktiku. Istovremeno, što na prvi pogled deluje pozitivno, na perifernim delovima pustinje Sahare počela je da buja vegetacija zbog stvaranja uslova za obilne padavine, ali zbog naglog razvoja vegetacije, sprečeno je formiranje pustinjskih oluja, koje su se sada intenzivirale u predelima centralne Amerike.

Ukoliko se proces zaustavljanja, ne samo Golfske nego i drugih struja nastavi, i ukoliko se one zaustave, na čitavoj planeti će zavladati surovo ledeno doba. Ovaj proces je veoma ubrzan, pa se na mnogim delovima planete već osećaju ove promene. Srednje godišnje temperature severne Francuske, Skandinavije i Severne Nemačke niže su za nekoliko stepeni. Leta su mnogo hladnija, a zime u istoj meri surovije. Slične promene ustanovljavaju se sve do rubova severne Afrike. Svaka promena prouzrokuje neku drugu i na taj način ulazimo u neizbežni ciklus koji se samo pogoršava. Da li taj ciklus ima neki izlaz, još uvek niko ne može da potvrdi. U svakom slučaju, ako smo bili dovoljno pametni da uništimo Zemlju radi poboljšanja sopstvenog životnog standarda, bićemo dovoljno pametni da je i spasimo, bez obzira na to što smo već odavno prekoračili granicu na kojoj se sve još moglo vratiti u normalu.

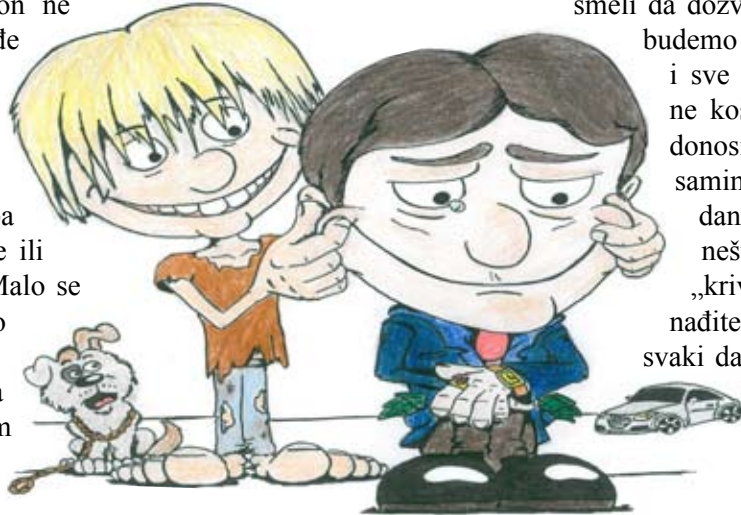
Ilustracija: Ricard Pasterko GFT 2/6

SEROTONIN

Poznat kao „hormon sreće“, materija čije ime ne zna puno ljudi, ali pak znaju simptome njegovog dejstva. Da, on je taj koji vam izmamљуje osmeh na lice. Da, od njega imate upalu trbušnih mišića posle nekoliko viceva i šala. Da, on vas čini srećnim!

Doći u stanje sreće možete na više načina - u dobrom društvu, uz muziku, radeći nešto što volite. Problem nastaje kad se on ne luči. Šta onda? Šta kada dođe tmuran dan, kada ustanete na „levu nogu“? Tada često nastupa nervoza ili depresija. Da, znamo biti nervozni što pada kiša, pa ćemo uprljati naše čizmice ili patike na putu do škole. Malo se oraspoložimo kada neko dođe po nas kolima da nas odveze do škole. Ne bih da patetišem, niti da rasplačem nekoga, ali treba nekada gledati stvari i iz drugog

Ilustracija: Nataša Vučićević GFT 2/15

ugla. Šta je sa onima što žele da se školuju, a nemaju uslova? A mi bežimo sa časova. Pada kiša - mi smo nervozni, a gledamo kišu kroz prozor. Ima i onih koji gledaju u prozor - na kiši. Svuda oko nas ima nesreće i pravih razloga za nju. Nije prošlogodišnji model patika razlog za tmurno lice, jer bi baš taj model usrećio nekoga - ne bi mu bile bose noge. Mi koji sve imamo, ne bismo smeli da dozvolimo sebi luksuz da

budemo nesrećni. Ceniti sebe i sve oko sebe, svaki dan, ne košta nas ništa, a puno donosi. Osmeh, osim nama samima, može „popraviti“ dan još nekome. Nađite nešto što će vam staviti „krivu liniju“ na lice, nađite „česmu“ serotonina i svaki dan je koristite. Mnogo je lakše uz nju proživeti ovo malo što nam je dato.

Damir Grbić VT 4/3

ХОЋУ, ЕТО БАШ ХОЋУ!

Желим да postanem „нешто“. Рођен сам у погрешно време са мислима које припадају прошлости или будућности. Безбројни судари спустили су ме на земљу, у свет челика и бетона, од ког сам желео побећи.

Било је болно суочити се са стварношћу, са људима и стварима онаквим какви су. Свако је отишао својим путем. У жељи да их стигнем, изгубио сам прави пут и опет кренуо пречицама, редовно стижући до ћорсокака. Сад размишљам о будућности. Све је мање времена. Почине да ми смета што време тако брзо пролази. Размишљајући о будућности, не видим титулу на вратима свог стана, нити канцеларију са намештајем пресвученим кожом. Не видим одређено место и звање, али знам шта желим и за какву будућност ћу покушати да се борим. Желим да се сви смејемо, да се сви скупимо за викенд као некад, и да она тамна, једва приметна нит сете нестане из очију људи које волим.

Хоћу само да postanem „нешто“, да се поново вратим међу људе и да покушам да докажем да ипак нешто вредим. И да ове реченице никада више не буду моја стварност.

Драган Марковић ГФТ 2/13

Срећа

Понекад застанем на секунду,
па погледам око себе,
видим како се ноћ спушта,
мрак сву светлост гребе.
У тренутку се сетим оних снова,
који остали су скривени од свега,
насмеши ми се бол, питам се због чега?
Дивља тишина ушава у мене страх,
осећам се беспомоћном, док ветар носи ми дах.
Дрхтавим погледом, гледам у бор,
погледам у небо,
и сетим се да ту градила сам свој двор.
Смело почињем да му додирујем гране,
тражим онај датум, који сам пре пар година у
њега урезала, са стране.
То је био кључ среће, живота,
место где се рађа љубав.
Ту пронашла сам уточиште,
нисам више путник самоће,
а сав овај немир, верујем временом проћи ће.
Устрептали врабац мота ми се око ногу,
гурам га од себе, али зашто га отерати не могу?
Хладан мраз, почиње лице да ми сече,
а поред ватра тиња, све ми је ближа,
близина ме пече.
Више не видим ништа, магла се створила,
ГДЕ ЈЕ МОЈ ДВОР? ГДЕ ЈЕ МОЈА СРЕЋА?
нестала је, у стварност је отпловила...

Александра Бубуљ ГФТ 1/13

Nem kell

Nem kell, hogy keress,
nem kell, hogy szeress.
S nem kell, hogy a vicceimen nevens,
s nem kell, hogy hitegess.

Nem kell az ölelése s a csókod,
hiszen szerinted a szerelem olyan ódon.
Mondd, hogy tudtál elbánni velem ily módon!

De tudd, most már nem kell semmi, mi te vagy,
mert ugye, aki szeret, az el nem hagy.
S most mégis itt vagyok magam,
s elmentél bár, de most is rajtad jár az agyam.

De nem kell már semmi mi a te részed,
azt hiszem, a szerelemtől voltam ily részeg.
De most már tiszta a fejem,
tudom, nem melletted a helyem.

Remélem, az igaz szerelmem egyszer meglelem,
de hiszem, nem te vagy az nekem!

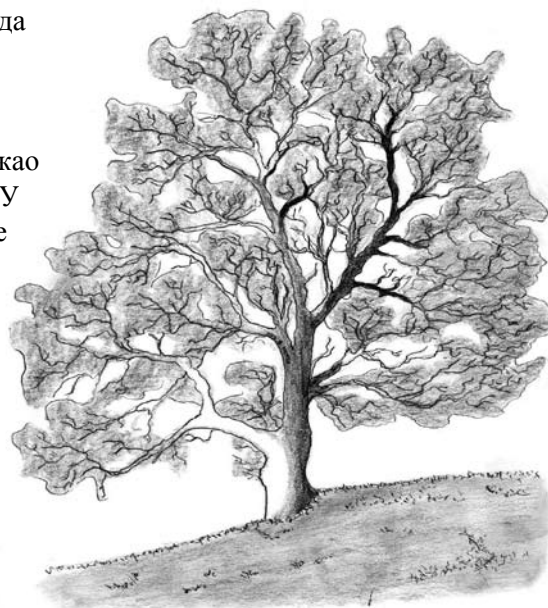
Komjáti Misel VT 3/2

ДА САМ ДРВО

Нико не зна шта ће да никне из непознатог семена када падне на тло. Неки од нас се надају да ће постати дрво. Спокојно, снажно и племенито.

Корење ме је везало за земљу. Хранио сам се својом прошлошћу. Из мог тела израсле су гране и лишће. Пружао сам гране према сунцу и црпео светлост из будућности. У мојој кори су боравиле бубе, а гране су ми биле препуне птица. Правио сам хлад, давао заклон. Нисам замерио када су двоје урезали име у мојој кори. Без поговора сам давао гране за рибарске барке, тамбуре, кичице... Сваки део мене, свака моја грана уживала је у новом искуству. Нисам бројао године које су пролазиле. Свако ново пролеће доносило ми је нови живот.

Гледајући како ми откидају гране, секу стабло и окивају ковчег, схватио сам - мора да сам спавао, мора да сам ружно сањао - одлазим...

Илустрација: Даниел Лак АТ 4/2

Страхиња Шпановић ВТ 1/3

intervju: Nataša Milovanović, džudistkinja

UVEK DAJEM SVE OD SEBE

Nataša Milovanović, učenica GFT1/13 odeljenja, državna je prvakinja u džudou za 2010. godinu. „Smešila“ su joj se velika, samo retkima dostižna takmičenja poput Evropskog prvenstva. Zbog problema u klubu, Nataša neće učestvovati na ovim takmičenjima, bar zasad, dok se problemi ne reše...

Kakav je sport džudo? Postoje predrasude da je to isključivo muški sport..

To je sport koji traži potpuno posvećivanje. Kao i u svemu drugom, napredak nije moguć bez truda i ljubavi. Kao što i sama kažeš, predrasuda je da je to muški sport. U njemu nije bitna snaga, već um i tehnika koja se uči.

Koliko dugo treniraš džudo?

Džudo treniram već devet godina. U njemu sam se potpuno pronašla i osećam da mi je tu mesto.

Gde se održavaju treninzi?

Trenutno treniramo u OŠ "Sečenji Ištvan", a bar dva puta nedeljno u Kanjiži. To nam je omogućio Stefan Bašić, trener čiji su učenici postigli najveći uspeh.

Koji je tvoj najveći sportski uspeh?

Učestvovanje na Državnom prvenstvu 2010. godine, i kao krana toga - državna medalja.

Kako si se tada osećala?

Bila sam uzbuđena, pomalo izgubljena, i verovatno, u tom trenutku, jedna od najsrećnijih devojaka na svetu.

Kakve su mogućnosti za dalje napredovanje?

Nažalost, zasad minimalne. Nemamo klub, niti redovnu salu za treninge.

Da li ste pokušali da potražite neku vrstu pomoći?

Velika nam je želja da osnujemo klub, ali grad nam to nije odobrio. Smatraju da je Subotici dovoljan jedan klub, a da bi dva bilo previše. Jedna od bitnih stvari koju smo naučili trenirajući ovaj sport je "nikad ne odustaj". Zato s nadom

Nataša Milovanović na takmičenju

čekamo dan kada će se naša želja ispuniti...

Da li problemi u klubu utiču na vaše napredovanje?

Svi smo pod stresom, jer su nam uskraćena neka jača i bitnija takmičenja, ali i dalje naporno radimo, trudeći se da budemo najbolji.

Tvoja najveća želja vezana za džudo...

To je, svakako, osnivanje kluba, sve ostalo sledi iz toga. Ne očekujem ništa, ali uvek dajem sve od sebe.

Aleksandra Bubulj GFT 1/13

TESTÉPÍTÉS

A testépítés mint sportág a XVIII. század végén jött létre. Valójában nagyon sok sportnak az alapja, mivel a test összes izmát megmozgatja.

A testépítés olyan sport, amelyet nem csak versenyszerűen lehet űzni, hanem pusztán azért, hogy formában tartsuk magunkat, és egészséges, szép testünk legyen. Sokféle sporttal

próbálkoztam, a futballtól kezdve az úszásig, de egyikben sem találtam meg önmagam. Ekkor döntöttem el, hogy kipróbálom a testépítést, és az első pillanattól kezdve tetszett ez a sportág. Nem régóta, körülbelül négy és fél hónapja ismerkedem ezzel a sporttal, de már most úgy érzem, hogy még sokáig szeretnék foglalkozni testépítéssel.

Többet szeretnék törődni magammal, a külsőmmel, és nem utolsó sorban az egészségemmel. S ez a sport éppen ezt nyújtja nekem. Az edzést az edzésterv alapján végzem, és persze ez mellett nélkülözhetetlen a rendszeres étkezési program. Az edzésterv személyre szabott. A testsúlytól, testfelépítéstől függ, hogy melyik gyakorlatot mikor és hányszor kell elvégezni. Mindezt proteindús étellel kell kiegészíteni.

Az edzőm már tizenkét éve foglalkozik ezzel a sporttal. Szerinte ez kiváló sport, de nagy akaraterő és kitartás szükséges hozzá. Ajánlja mindenkinek, de leginkább a teltebb személyeknek, mint amilyen én is vagyok, és azoknak is, akik csupán csak alakjukat szeretnék formázni.

Én is ajánlom mindenkinek, mert a tapasztalatom szerint jól tesz, és egészséges ez a fajta testmozgás, és szerintem növeli az energiánkat. Jobb minél előbb elkezdni. Ezért hajrá, fiúk, lányok!

Fábán Márk AT 22

intervju: Sreten Damjanović, trener „Spartaka“ i srpske reprezentacije u rvanju

RVANJE KAO OPREDELJENJE, ZANIMANJE, ŽIVOT..

Postoji način da se oslobodite viška negativne energije - bavite se sportom! Ovog puta, predložimo rvanje - sport koji ima dugu tradiciju u Subotici. Tim povodom razgovaramo sa Sretenom Damjanovićem, nekadašnjim svetskim prvakom u rvanju, a danas trenerom „Spartaka“ i srpske reprezentacije. Vrhunski rezultati njega i njegovih učenika dokazuju da se i bez odgovarajućih uslova, ali uz puno ljubavi i odricanja može postići nešto veliko i dobro.

Sreten Damjanović

Koja su vaša prva sećanja na rvanje?

Bilo je to poprilično davno. Počeo sam da treniram sa deset godina 1956. godine u klubu „Radnički“ u Beogradu, i to boks, a nakon mesec dana prešao sam na rvanje koje mi se mnogo više svidelo.

Kada ste počeli takmičarsku karijeru?

Prvo takmičenje sam imao 1957. godine u kategoriji pionira, gde sam i ostvario svoju prvu pobjedu.

Na domaćoj sceni postigli ste rezultate koji su svakako vredni pomena, koji su to rezultati?

Prvi put sam postao prvak države 1966. godine, imao sam sedamnaest uzastopnih titula pojedinačnog prvaka Jugoslavije, a kao član subotičkog „Spartaka“ devetnaest titula šampiona države. U periodu od 1966. do 1981. nisam imao nijedan poraz.

Koji su bili Vaši rezultati na evropskim i svetskim takmičenjima?

Na međunarodnoj sceni osam godina, tj. dva olimpijska ciklusa nisam imao nijedan poraz, a na svetskim i evropskim šampionatima osvojio sam sedam medalja. Zlato kao prvak sveta sam osvojio 1971. godine u Sofiji.

Odakle motivacija za sve to?

Motivacija dolazi sama po sebi, kroz mnogo rada, odricanja,

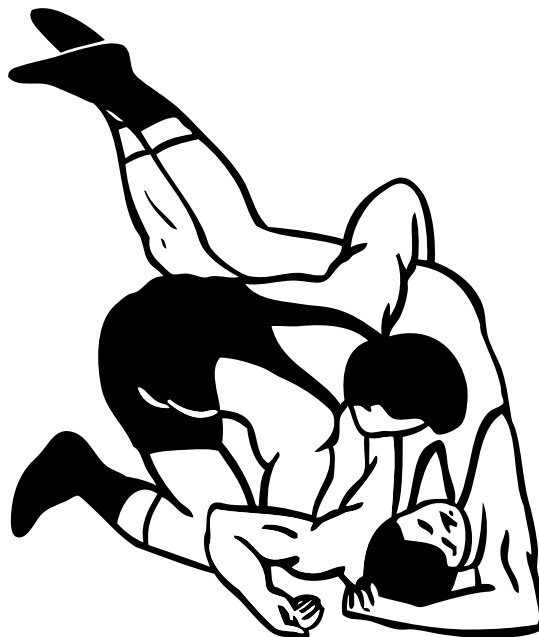
kroz svaku pobjedu, i sa željom za novim pobjedama i novim medaljama.

Koji meč Vam je meč ostao u najlepšem sećanju?

Takmičio sam se na svim kontinentima, sa svim rasama ljudi, i od 2228 mečeva ne bih mogao izdvojiti nijedan. Svaki mi je drag na svoj način, pa čak i onih 107 nerešenih i 36 izgubljenih koje sam imao na početku kao omladinac.

Kao trener „Spartaka“ i reprezentacije, koje doba predlažete za početak bavljenja ovim sportom?

Idealan početak bi trebao da bude oko desete godine, a može i malo kasnije, odnosno kada dete bude spremno da preuzme sve obaveze vezane za ozbiljne treninge.

Za kraj, šta kao trener srpske reprezentacije očekujete od svojih rvača na predstojećoj Olimpijadi u Londonu?

Bilo bi lepo kada bi naši rvači nastavili niz sportskih uspeha i kada bi nas obradovali poput Novaka Đokovića, vaterpolista i rukometaša.

СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ

Село Светозар Милетић налази се на северу Бачке, у подножју Телечке висоравни, а припада општини Сомбор. Основано је давне 1748. под називом Лемеш и тада се налазило у склопу Хабзбуршке монархије. Данашњи назив, Светозар Милетић, село је добило много касније, 1925. године, по једном од најзначајнијих и најутицајнијих српских политичара у Аустро-Угарској у другој половини 19. века.

Причали су ми да је моје село некада било препуно салаша. Данас је, нажалост, остало тек неколико оних која пркосе времену сведочећи о томе како се овде некада живело. У селу, како некад, тако и данас, хармонично живе припадници разних народа: Мађари, Хрвати, Срби,

Буњевци... Ако којим случајем одлучите да дођете у моје село, на прилазу селу наићи ћете на некад чувену Лемешку бању која, стицајем околности, више не ради, на рибњаке и хиподром идеалан за развој коњичког спорта. Зађете ли у центар села, наићи ћете на основну школу која својим именом „Братство–јединство“ сећа на нека минала времена, као и на цркву, месну заједницу, дом културе и дом здравља, кафиће за младе...

Волим Суботицу у којој живим преко недеље, јер се у њој налази моја школа, али ме сваки одлазак у мој Милетић развесели. Он је мој дом и чувар мојих успомена.

Марта Тошаку BT 1/3

илустрација: Ричард Пастерко 2/6

HAJDÚJÁRÁS

Hajdújárás Szerbiában, a Vajdaságban, az Észak-bácskai körzetben, Szabadka községben található. 103 km² területen helyezkedik el. Hozzá tartozik még a közeli Nosza település is.

Hajdújárás viszonylag fiatal falu, mivel csak a XIX. század végén kezdtek idetelepülni az emberek. Körülbelül 2500 lakosa van. Lakosságának nagy része magyar, de kis számban élnek itt horvátok és szerbek is.

Helységünk a Ludasi-tó partján helyezkedik el, amely védett természeti kincs, madarak és állatok lakta ismert rezervátum. „Több forrásból kap vizet: a felszínhez közeli talajvizekből, a Körösből és a Palicsi-tóból. A sorozatos száraz esztendők következményeként a tó egyre nagyobb vízhiánnyal küzd. A nyári hónapokban gyakran kritikus szintre csökken a vízszint, ami már a tó élővilágának létét is fenyegeti.

A rendszeres kutatások eredményeként 238 madárfaj előfordulása bizonyított a Ludasi-tavon. A Ludasi-tó vize édes, és így a múltban halállománya sokkal gazdagabb volt.

Régészeti vonatkozásban Észak-Bácska kivételes jelentőségű helye, hiszen a Ludasi-tó környékén rábukkantak a kb. i.e. 16 000 évvel ezelőtti társadalom (a jégkorszak utolsó szakasza) nyomai mellett a kőkori, rézkori, bronzkori, kora vaskori, szarmata kori,

népvándorlás és honfoglalás kori leletekre is.” (Zsidai Erzsébet)

Hajdújárás az emberek szőlészettel, gyümölcsstermesztéssel, virágstermesztéssel és földműveléssel foglalkoznak.

A falu művelődési élete is gazdag: a Vinogradar Sportegyesület; a szabadkai Városi Könyvtár fiókrészlege; és a Művelődési Otthonban működik a Lifka Sándor Művelődési Egyesület. Ezen a helyen folyik a falu kulturális élete, asszony- és férfikórust és más egyéb polgári szervezeteket alapítottak. A falunak modern tornateremmel felszerelt új általános iskolája, óvodája, könyvtára és egészségháza van. Tevékeny még a Teleház és a Lurkóház, amit nemrég alapítottak a rászoruló gyermekek számára.

A település nevezetességei közé tartoznak a Szüreti napok. De érdemes megnézni a legendás Rózsa Sándor-szigetet, a Róka-tanyát, a Hinga-dombot, a Szúnyogcsárdát, az Ingusz-kastélyt, a Ludasi-tavat, valamint a római katolikus templomot is.

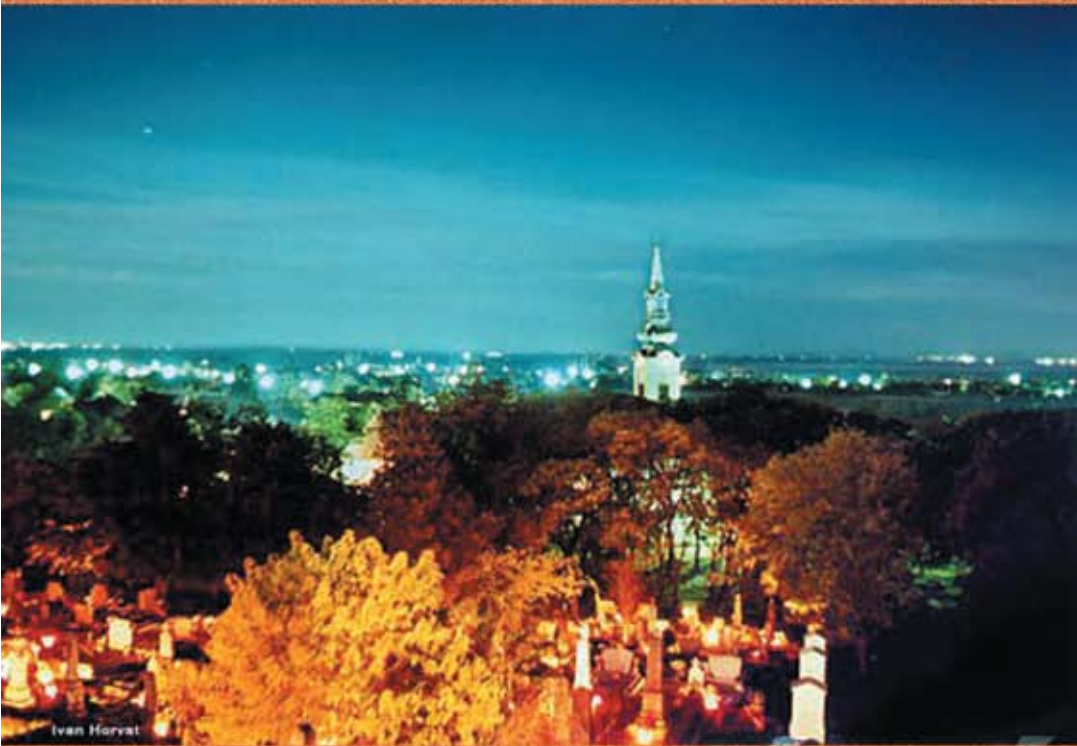
2011 októberében 43. alkalommal rendezték meg a Szüreti napokat Hajdújárás. A terménykiállítás mellett egyéb szórakoztató programokkal tölthetik a napot az odalátogatók.

Fennállása és történelme folyamán többször változtatták a településünk nevét. A leggyakrabban használt elnevezései: Hajdújárás, Ótorina, Ludas puszta, Maszarikovo.

Kozma Regina, Pintér Noémi TON 1/8

SVETOZAR MILETIĆ

HAJDUJARÁS

